

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ ผลของการจัดการสอนบนเว็บต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าการจัดการสอนบนเว็บว่ามีผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือไม่ อย่างไร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
 - 1.1 ลักษณะการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์
 - 1.2 การจัดการเรียนการสอนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล I
 - 1.3 แนวคิดการเรียนการสอนพยาบาลศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.3 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.4 คุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.5 ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.6 วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.8 การวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.2 วิธีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสอนบนเว็บ
 - 4.1 ความหมายของการจัดการสอนบนเว็บ
 - 4.2 รูปแบบของการจัดการสอนบนเว็บ
 - 4.3 องค์ประกอบและลักษณะสำคัญของการจัดการสอนบนเว็บ
 - 4.4 การออกแบบและการจัดระบบการสอนบนเว็บ
 - 4.5 การจัดการสอนบนเว็บกับการพัฒนาความพร้อมในการเรียนรู้
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

1.1 ลักษณะการเรียนการสอนพยาบาลศาสตร

สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข เชื่อว่าสถาบันการศึกษาจะต้องมีความรับผิดชอบในการเตรียมพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพ พร้อมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาลทุกระดับเพื่อสนองความต้องการด้านบริการพยาบาลในสังคมไทยซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การบริการพยาบาลสามารถปฏิบัติได้ในทุกระดับของบริการสุขภาพ และในสภาพสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ การพยาบาลจึงต้องอาศัยความสามารถทางสติปัญญา ทักษะทางสังคมและปฏิบัติการทางวิชาชีพโดยใช้หลักการทฤษฎีในศาสตร์ทางการพยาบาลศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และใช้กระบวนการพยาบาลในการส่งเสริมการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีถ้วนหน้า การเตรียมพยาบาลให้มีความสามารถดังกล่าวข้างต้นนั้น บรรยากาศของการเรียนการสอนต้องเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความคิด การวิเคราะห์วิจารณ์ การรวบรวมข้อมูล การศึกษาค้นคว้า การตัดสินใจที่รอบคอบ และถูกต้อง ทักษะการเป็นผู้นำ และความรับผิดชอบในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเอง และวิชาชีพ

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นลำดับ โดยเกิดจากตัวผู้เรียนเอง และจะเกิดขึ้นได้ง่ายเมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์ มีความพร้อมที่จะเรียน และใฝ่รู้ใฝ่เรียน รวมทั้งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้สอน และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นผู้สำเร็จการศึกษาที่ประกอบด้วยความรู้ความสามารถ และมีเจตคติที่ดี มีคุณธรรม และจริยธรรมเป็นแกนนำในการดำรงชีวิต และการปฏิบัติการพยาบาล มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมมาตรฐานแห่งวิชาชีพ และดำรงตนเป็นพลเมืองดีของสังคม

ระบบการศึกษาพยาบาลศาสตรเป็นการศึกษาแบบหน่วยกิตในระบบทวิภาคปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติและภาคฤดูร้อน มีระยะเวลา 8 สัปดาห์ ทั้งนี้ต้องมีชั่วโมงเรียนของแต่ละรายวิชาเท่ากับชั่วโมงเรียนในภาคการศึกษาปกติ ในระยะเวลาการศึกษาเต็มเวลา 4 ปี รวมได้ 8 ภาคการศึกษาปกติ และ 3 ภาคฤดูร้อนและรวมแล้วต้องได้จำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต ส่วนประกอบของหลักสูตร 4 ปี มีหมวดวิชา ดังนี้

1) หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป	38 หน่วยกิต (26.4 %)
2) หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ	27 หน่วยกิต (18.7 %)
3) หมวดวิชาชีพการพยาบาล	73 หน่วยกิต (50.7 %)
4) หมวดวิชาเลือกเสรี	6 หน่วยกิต (4.2 %)

ลักษณะการจัดการเรียนการสอนพยาบาลศาสตร์ เป็นการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีลักษณะเป็นวิชาชีพเชิงปฏิบัติ (Practice – Oriented Discipline) ประกอบด้วย การเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่ต้องสัมพันธ์กัน เคื่อนใจ ชันดิสิทธิ์ (2539 : 10-15) กล่าวว่า การจัดการเรียน การสอนพยาบาลศาสตร์ แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) ภาคทฤษฎี เน้นความรู้ความเข้าใจ เนื้อหาหลักการที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล ควบคู่กับความรู้เชิงวิชาการ ใช้วิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย การอภิปราย บทบาทสมมติ การศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งพัฒนาเนื้อหาและวิชาการให้ทันสมัยทันเหตุการณ์อยู่เสมอเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนคือ นักศึกษามีความรู้ ความสามารถ รู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

2) ภาคปฏิบัติ เป็นหัวใจของการศึกษาวิชาชีพการพยาบาล ที่มุ่งให้นักศึกษานำความรู้ภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการให้บริการแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทุกระดับ โดยจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้ลงมือฝึกปฏิบัติในห้องสาคิการพยาบาล ฝึกปฏิบัติในสถานการณัจาลอง ฝึกปฏิบัติในสถานการณัจริงกับผู้ป่วยในโรงพยาบาล สถานเอนามัยและในชุมชน เพื่อให้เกิดทักษะ และประสบการณ์ให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ภาคทดลอง เป็นการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการโดยใช้วิธีการสาธิตและการทดลองปฏิบัติ ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เมื่อวิเคราะห์ผลการทดลองจะมีผลต่อพัฒนาการความคิดความสามารถในการวิเคราะห์และความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา

สำหรับวิธีการสอนภาคทฤษฎีทางพยาบาลศาสตร์นั้น จินดนา ยูนิพันธุ์ (2527 : 220-230) แบ่งวิธีการสอนโดยยึดขนาดของกลุ่มผู้เรียนเป็นแนวทาง ดังนี้

1) การสอนแบบบรรยาย ใช้กับการสอนกลุ่มใหญ่และกลุ่มขนาดกลาง ผู้สอนเป็นผู้ตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อถ่ายทอดความรู้ แม้ว่าการสอนแบบนี้จะมีข้อจำกัด แต่ก็มีข้อได้เปรียบการสอนแบบอื่นอยู่บ้าง ผู้สอนที่จะสอนแบบบรรยายได้ดีต้องมีทักษะในการสื่อสารมีความรู้กว้างและลึกซึ่งในวิชาที่สอน มีการเตรียมการบรรยายอย่างถูกต้อง วางแผนให้ผู้เรียนมีการเรียนที่กระฉับกระเฉง ใช้เทคนิคต่าง ๆ ช่วยให้การบรรยายน่าสนใจและควรใช้การบรรยายร่วมกับการสอนแบบอื่นเพื่อให้การสอนบรรลุวัตถุประสงค์อย่างเต็มที่

2) การสอนแบบอภิปราย เป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียน เรียนรู้จากทั้งผู้สอน และผู้เรียนด้วยกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เกิดการเรียนรู้ด้านเจตคติ มีการพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนรู้ และค้นคว้าความรู้ต่อไป รวมทั้งเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนและผู้สอนได้ ผู้สอนต้องมีทักษะในการอภิปรายสามารถสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือทำงานกลุ่มได้อย่างเต็มความสามารถ ผู้สอนต้องมีทักษะในการนำกลุ่มการอภิปรายกลุ่มมีเทคนิคการสอนหลายวิธี ทั้งนี้ผู้สอนต้องพิจารณาเลือกใช้ตามความเหมาะสม และจุดมุ่งหมายของการสอน

3) การสัมมนา สอนได้ทั้งกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อยโดยผู้เรียนและผู้สอนร่วมกัน เลือก เรื่องที่จะนำมาเรียน หรือให้ผู้ นำสัมมนาเสนอข้อมูลต่อกลุ่ม แล้วแบ่งผู้ฟังเป็นกลุ่มย่อย อภิปรายประเด็นที่ต่อเนื่อง หลังจากกลุ่มย่อยนำเสนอรายงานแล้วอภิปรายในกลุ่มใหญ่ และผู้นำสัมมนาสรุปผลการอภิปรายอีกครั้ง ซึ่งการสัมมนาที่ดีผู้ร่วมสัมมนาต้องศึกษาค้นคว้าสรุปแนวคิดต่าง ๆ มาล่วงหน้า มักใช้กับผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้มากพอที่จะพิจารณาปัญหาทุกแง่มุม

จะเห็นได้ว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนพยาบาลศาสตร์ตามการยัดขนาดของกลุ่มผู้เรียนนั้นมีด้วยกันหลายวิธีทั้งแบบกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย แต่วิธีการที่เป็นที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบันเป็นวิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้สอนนิยมเลือกใช้และปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เนื่องจากผู้สอนมีโอกาสดูแลการบรรยาย เตรียมเนื้อหาวิชาที่ต้องการจะถ่ายทอด และเหมาะสมสำหรับการสอนผู้เรียนกลุ่มใหญ่ จึงทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนน้อยกว่าที่ควรจะเป็นและขาดการส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม การสอนแบบบรรยายยังเป็นวิธีที่จำเป็นและมีประโยชน์เนื่องจากขีดจำกัดในด้านอาจารย์ผู้สอนที่ยังมีไม่เพียงพอ ทำให้ต้องจัดการเรียนการสอนกับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ แต่สิ่งที่ผู้สอนต้องคิดพัฒนาต่อนั้นคือการสร้างสรรค์รูปแบบการสอนที่จะนำมาใช้ประกอบการจัดการสอนแบบบรรยาย หรือนำมาใช้แทนการจัดการสอนแบบบรรยาย อันจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รวมถึงมีการใช้ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างเต็มศักยภาพของตนเพิ่มมากขึ้น

1.2 การจัดการเรียนการสอนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล 1

การจัดการเรียนการสอนวิชา พย.111 แนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล 1

(Basic concepts and principle of Nursing I) จำนวนรวม 3 หน่วยกิต 3(2-0-4) สำหรับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2544 เป็นวิชาที่มีเนื้อหาว่าด้วยเทคนิคปฏิบัติการพยาบาลเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาสุขภาพและการบันทึกการพยาบาลฝึกประสบการณ์การดูแลบุคคล ครอบครัวที่มี

ภาวะสุขภาพเบี่ยงเบน โดยใช้ทฤษฎีการพยาบาล กระบวนการพยาบาลและเทคนิคการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งมีรายละเอียดของรายวิชาดังนี้

ชื่อวิชา แนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล I (Basic concepts and principles of Nursing I)

รหัสวิชา พย.111

หน่วยกิต 3(2-0-4)

ลักษณะวิชา

เทคนิคปฏิบัติการพยาบาลเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาสุขภาพและการบันทึกการพยาบาลฝึกประสบการณ์การดูแลบุคคล ครอบครัว ที่มีภาวะสุขภาพเบี่ยงเบน โดยใช้ทฤษฎีการพยาบาล กระบวนการพยาบาล และเทคนิคการปฏิบัติการพยาบาล

วัตถุประสงค์ เมื่อเรียนจบวิชานี้แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. ประเมินสภาพผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพเบื้องต้นได้
2. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพเบื้องต้นและกำหนดข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลได้
3. วางแผนการพยาบาลและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลโดยใช้ทฤษฎีการพยาบาล กระบวนการพยาบาลและเทคนิคการพยาบาลได้
4. ปฏิบัติการพยาบาลผู้ที่มีปัญหาสุขภาพได้
5. ประเมินผลการพยาบาลและบันทึกทางการพยาบาลได้

ลักษณะการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล I ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี 2 หน่วยกิต ภาคปฏิบัติ 1 หน่วยกิต การจัดการเรียนการสอนแบ่งเนื้อหาที่เป็นความรู้พื้นฐาน และเนื้อหาที่มีความซับซ้อนน้อยไปจนถึงความซับซ้อนมากขึ้น ภาคทฤษฎีจะสอนในชั้นเรียน วิธีการสอนที่นิยมใช้ คือ การบรรยาย และการอภิปราย เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถทางการศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล โดยการนำวิธีการจัดการสอนบนเว็บมาใช้

สำหรับการทำวิจัยครั้งนี้ผู้ทำวิจัยเลือกเฉพาะเนื้อหาของบทที่ 5 เรื่อง “ การนำทฤษฎีทางการพยาบาลมาใช้ในการดูแลสุขภาพของบุคคล ” มาใช้ในการจัดการสอนบนเว็บซึ่งเป็นหัวข้อหนึ่งในวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล I มีรายละเอียดดังนี้

บทที่ 5 การนำทฤษฎีทางการพยาบาลมาใช้ในการดูแลสุขภาพของบุคคล

จำนวนชั่วโมง 6 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ เมื่อเรียนจบบทนี้แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายถึงพัฒนาการของทฤษฎีการพยาบาลและมโนทัศน์สำคัญของทฤษฎีการพยาบาลได้ ถูกต้อง
2. อธิบายถึงองค์ประกอบของทฤษฎีการพยาบาล ได้ถูกต้อง
3. อธิบายแนวคิดความสัมพันธ์ของบุคคล สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และการพยาบาลในแต่ละทฤษฎีได้
4. อธิบายการนำทฤษฎีการพยาบาล ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้
5. ประเมินสภาพและวางแผนการพยาบาลตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการพยาบาลได้

หัวข้อการสอน

1. พัฒนาการของทฤษฎีการพยาบาล
2. องค์ประกอบของทฤษฎีการพยาบาล
3. ความสำคัญ/ประโยชน์ของทฤษฎีการพยาบาล
4. ทฤษฎีการพยาบาลและการนำไปใช้
 - 4.1 ทฤษฎีของไนติงเกล
 - 4.2 ทฤษฎีการดูแลของวัตสัน
 - 4.3 ทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเรม
 - 4.4 ทฤษฎีการปรับตัวของรอย
 - 4.5 ทฤษฎีการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของเพนเดอร์

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. การนำเสนอปัญหา/สถานการณ์การปฏิบัติการพยาบาลให้นักศึกษาวิเคราะห์/อภิปราย
2. บรรยาย
3. แบ่งกลุ่มฝึกหัดรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบประเมินของทฤษฎีต่าง ๆ และนำเสนอ

สื่อการเรียนการสอน

1. สไลด์เรื่องทฤษฎีการพยาบาล
2. เอกสารประกอบการสอนเรื่องทฤษฎีการพยาบาล

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรม ขณะฟังคำบรรยาย
2. หลักฐานการเรียนรู้
3. การนำเสนอและการมีส่วนร่วมในการอภิปราย
4. การสอบด้วยข้อสอบปรนัยตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร

เหตุผลที่ผู้ทำวิจัยเลือกหัวข้อการเรียนเรื่องนี้มาใช้ในการทดลองเนื่องจาก หัวข้อการเรียนนี้เป็นวิชาพื้นฐานหมวดวิชาชีพที่นักศึกษาพยาบาลทุกคนต้องเรียนในชั้นปีที่ 1 นักศึกษาจะต้องนำความรู้ในวิชานี้ไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้รับบริการเมื่อเรียนในระดับที่สูงขึ้น ทฤษฎีทางการพยาบาลเป็นรากฐานขององค์ความรู้ทางการพยาบาล อันจะนำไปสู่การบริการพยาบาลที่มีหลักการ มีความเป็น วิชาชีพ ซึ่งจะเป็นตัวจำแนกความแตกต่างระหว่างคำว่า “พยาบาลวิชาชีพ” กับพนักงานดูแลคนไข้ อันจะเป็นการช่วยยกระดับของวิชาชีพพยาบาลให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นในสังคม การทำความเข้าใจในหลักทฤษฎีการพยาบาลเป็นเรื่องที่ยาก ซับซ้อน และต้องใช้เวลามาก การเรียนการสอนด้วยวิธีการบรรยายในชั้นเรียนไม่สามารถตอบสนองผู้เรียนได้เท่าที่ควร เนื่องจากจำกัดจำกัดในเรื่องของระยะเวลา การจัดการสอนที่ เหมาะสมและเป็นประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุดจึงเป็นการจัดการสอนที่สอนให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กำหนดแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้แหล่งการเรียนรู้ที่กว้างขวาง สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ อันจะเป็นการสร้างลักษณะของผู้ที่เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในส่วนนี้ จึงเลือกหัวข้อเรื่อง “การนำทฤษฎีทางการพยาบาลไปใช้ในการดูแลสุขภาพของบุคคล” มาใช้ในการทดลองครั้งนี้ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และสามารถนำทักษะที่ได้รับมาฝึกไปใช้ในการเรียนวิชาอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนพยาบาลศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาท่านใดกล่าวว่าการเรียนด้วยวิธีใดจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพียงแต่ผู้ที่นำไปใช้ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของตนเองว่าจะใช้วิธีใด

สำหรับการเรียนการสอนพยาบาลศาสตร์ ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น ชุมศรี ชำนาญพุด (2539 :8) เสนอแนวคิดของลักษณะการจัดการเรียนการสอนพยาบาลในปัจจุบันที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วย

- 1) ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดการเรียนการสอนให้เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวคิดระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนมากกว่าเป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered)
- 2) สนับสนุนโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตสถานศึกษาควรให้ผู้เรียนได้รับความรู้จากการเรียนรู้ทางอ้อม (Passive Learning) และการเรียนรู้โดยตรง (Active Learning) การเรียนรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อประสมชนิดต่าง ๆ สืบหาข้อมูลทั้งจากในประเทศ และจากต่างประเทศตามความต้องการของผู้เรียนเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น
- 3) สร้างเสริมสมรรถนะผู้เรียนให้สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ได้ และมีความสามารถถึงขั้นผลิตสื่อต่าง ๆ ได้เอง
- 4) พัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำให้นักศึกษา เพื่อเขาจะได้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ และในขณะเดียวกันผู้เรียนก็สามารถเป็นผู้ตามที่ดีได้ด้วย สามารถบริหารจัดการทั้งด้านบุคลากรและทรัพยากรต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

จากปรัชญาของหลักสูตรที่กล่าวว่าการที่จะผลิตบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ผู้สอนต้องมีการเตรียมบรรยากาศของการเรียนการสอนซึ่งเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความคิด การวิเคราะห์วิจารณ์ การรวบรวมข้อมูล การศึกษาค้นคว้า การตัดสินใจที่รอบคอบและถูกต้อง ทักษะการเป็นผู้นำ และความรับผิดชอบในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ในปัจจุบันสามารถเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความสามารถดังกล่าวของผู้เรียนได้ในระดับหนึ่ง แต่ส่วนที่เป็นข้อจำกัดของรูปแบบการจัดการสอนดังกล่าวคือ ผู้เรียนไม่สามารถกำหนดแผนการเรียนรู้ เลือกสถานที่ รวมทั้งเวลาที่จะใช้ในการเรียนได้ด้วยตนเอง ขาดโอกาสในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเท่าที่ควร ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนในรูปแบบ

ของการจัดการสอนบนเว็บขึ้นเพื่อใช้เป็นทางเลือกในการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ การจัดการสอนบนเว็บเป็นรูปแบบการจัดการสอนที่สามารถช่วยแก้ไขข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของสถานที่เรียน รวมทั้งเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนสามารถกำหนดได้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการจัดการสอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่เอื้ออย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการช่วยเพิ่มโอกาสในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงทักษะการสืบค้นจากแหล่งความรู้ที่กว้างขึ้น อันจะเป็นการพัฒนา นักศึกษาพยาบาลให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและมีลักษณะของผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จากความเหมาะสมดังกล่าวผู้ทำวิจัยจึงเลือกวิธีการจัดการสอนบนเว็บเป็นเครื่องมือสำหรับการทดลองครั้งนี้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับและมีการวิจัยมากในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะด้านการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนี้

Knowles (1975 : 18) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นกระบวนการที่บุคคลมีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ การวางแผนการเรียน การแสวงหาแหล่งทรัพยากรการเรียน และการประเมินผลการเรียน โดยจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตาม

Skager (1978 : 13-14) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการพัฒนาการเรียนรู้อัตนศึกษา การวางแผนการปฏิบัติ และการประเมินผลของกิจกรรมการเรียน ทั้งที่เป็นเฉพาะบุคคล และ ในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ที่ร่วมมือกัน

Tough (1979 อ้างถึงใน นรินทร์ บุญชู , 2532 : 16) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ การเรียนรู้สำหรับบุคคลที่มีความตั้งใจ จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งผูกพันมุ่งมั่นกับการเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างต่อเนื่องและวางแผนการเรียนด้วยตนเอง

Griffin (1983 : 153) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจัดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้เฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีเป้าหมายไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเอง ความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติและการประเมินผลการเรียนรู้

ทองจันทร์ หงส์คารมภ์ (2531 : 2) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนริเริ่มแสวงหาองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยจะอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม องค์ประกอบดังกล่าวได้แก่ 1) การหาความจำเป็นของการเรียนรู้ของตน (Learning Needs) 2) การตั้งเป้าหมายของการเรียนรู้ (Learning Goals) 3) การแสวงหาแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นวัสดุและเป็นบุคคล (Learning Resource) 4) การเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน (Learning Strategies) และ 5) การประเมินผลการเรียนรู้ของตน (Learning Evaluation)

สุรกุล เจนอบรม (2532 : 59) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการที่บุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้ โดยจะมีผู้ช่วยเหลือหรือไม่ก็ตาม และบุคคลนั้นต้องมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดว่า ต้องการเรียนอะไร เรียนไปทำไม และควรจะต้องรู้ถึงความต้องการของตน เลือกวิธีการเรียนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ สามารถค้นหาแหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเองและสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้

สมคิด อิศระวัฒน์ (2538 : 6) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เน้นการดำเนินการที่ผู้เรียน ช่วยเหลือตนเองในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มในความอยากรู้อยากเห็นสิ่งหนึ่งแล้ว ทำการวางแผนการศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ ด้วยตนเองไปจนจบกระบวนการเรียนรู้

พรจันทร์ สุวรรณชาติ (2540 : 70) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหมายถึง กระบวนการที่บุคคลช่วยเหลือตนเองอย่างเป็นขั้นตอนเริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการของตนเองว่าต้องการเรียนรู้อะไร แล้วกำหนดกิจกรรมในการเรียนรู้ หาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่อาจจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือวัตถุก็ได้ เลือกสรรการดำเนินการ กลยุทธ์การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าจะเรียนอย่างไร ผู้เรียนต้องจัดสรรเวลา บริหารเวลาของตน

จากความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มการเรียน วางแผนการ

เรียนรู้ เลือกและกำหนด กลวิธีในการเรียนรู้ รวมถึงประเมินผลการเรียนรู้ โดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การจัดการเรียนการสอนทุกสาขาวิชา เป็นการเตรียมบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์เป็นการเตรียมพยาบาลเพื่อประกอบวิชาชีพ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องมีทฤษฎีต่าง ๆ เป็นพื้นฐานสำหรับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย

- 1) ทฤษฎีการเรียนรู้
- 2) ทฤษฎีปัญญานิยม
- 3) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
- 4) ทฤษฎีมนุษยนิยม
- 5) ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่

2.2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลปรับตัวเข้ากับสังคมและสามารถดำรงชีวิต และพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นการเรียนรู้ไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถาบันการศึกษาเท่านั้นแต่ยังเกิดขึ้นได้ในสภาพแวดล้อมทั่วไป

สุรางค์ โค้วตระกูล (2537 : 135) อธิบายว่าการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงปริมาณความรู้ของผู้เรียน งานที่สำคัญของครู คือ ช่วยผู้เรียนแต่ละคนให้เกิดการเรียนรู้ หรือมีความรู้และทักษะตามที่หลักสูตรวางไว้

Bloom (1976 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ , 2532 : 92-93) กล่าวถึงการเกิดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น 3 ประการ จึงจะเรียกว่าเป็นการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ คือ

ประการที่ 1 การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ความคึกความเข้าใจ (Cognitive Domain) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง เช่น ความคิดรวบยอด

ประการที่ 2 การเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ หรือความรู้สึก (Affective Domain) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ เช่น ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม

ประการที่ 3 การเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวของร่างกาย (Psychomotor Domain) หมายถึง การเกิดทักษะ และความชำนาญ เช่น การว่ายน้ำ การเล่นกีฬา

นักจิตวิทยาการศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าทฤษฎีการเรียนรู้ มีอิทธิพลต่อรูปแบบ การเรียนการสอน จากการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์และสัตว์ได้ค้นพบหลักการ และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้หลายทฤษฎี สำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเอง คือ ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Theories) เน้นความสำคัญของผู้เรียน และศึกษาว่า เวลาที่การเรียนรู้เกิดขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างในตัวบุคคล และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theories) เน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม

สังค อุทรานันท์ (2528 : 129-130) กล่าวว่า Hilgard และ Bower (1996) ได้สรุปประเด็นสำคัญที่ทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ยอมรับร่วมกัน 14 ข้อ ดังนี้

- 1) การที่จะตัดสินใจใครควรจะเรียนอะไรนั้น ต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนเป็นประการสำคัญ
- 2) ผู้ที่ได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการจูงใจมักจะเรียนได้เร็วกว่า ผู้ที่ไม่ได้รับการกระตุ้นหรือไม่ได้รับการจูงใจ
- 3) การเร้าที่มีความเข้มข้นมากเกินไป (โดยเฉพาะการทำให้เกิดการเจ็บตัว การทำให้เกิดความกลัวหรือทำให้เกิดความกังวลใจ) มักจะก่อให้เกิดภาวะการไม่พึงพอใจ ดังนั้นการเร้าด้วยวิธีการรุนแรงเกินไป จะสู้การเร้าด้วยทางสายกลางไม่ได้
- 4) การเรียนรู้ภายใต้การควบคุมโดยการให้รางวัลจะได้ผลเป็นที่พอใจกว่าการเรียนรู้ภายใต้การควบคุมโดยการทำโทษ
- 5) การเรียนที่เกิดขึ้นจากแรงจูงใจภายในเป็นสิ่งที่ปรารถนามากกว่าการเรียนที่เกิดจากแรงจูงใจภายนอก
- 6) การสอนให้มีความอดทนต่อความล้มเหลวจะดีกว่า สอนให้หาสิ่งอื่นมาชดเชยความล้มเหลว
- 7) ผู้เรียนแต่ละคนจำเป็นต้องสร้างจุดมุ่งหมายที่เป็นจริงสำหรับตนเอง
- 8) ประสบการณ์ของแต่ละคนจะส่งเสริมความสามารถในการเรียน
- 9) ผู้ที่กระตือรือร้นในการเรียนจะเป็นที่ต้องการมากกว่าผู้ที่ไม่กระตือรือร้น
- 10) ทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ ช่วยให้เรียนรู้ได้เร็ว
- 11) การเรียนอย่างสม่ำเสมอทำให้เกิดการเรียนแบบขึ้นใจ (Over Learning)

12) ข้อมูลเกี่ยวกับความถูกต้องผิดพลาดหรือข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จจะมีส่วนช่วยการเรียนรู้

13) การถ่ายทอดการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่จะได้อะไร ถ้าผู้เรียนได้ค้นพบหรือเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

14) การทบทวนเป็นระยะ ๆ จะเกิดประโยชน์ และได้ผลดีมากกว่าการทิ้งสิ่งนั้นไว้นาน ๆ

Knowles (1984 : 31) สรุปทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ตามแนวคิดของ Lindeman ว่า

1) ผู้ใหญ่จะถูกกระตุ้นให้เรียน เมื่อเขามีความต้องการ มีความสนใจ และคิดว่าการเรียนรู้นั้นจะตอบสนองความต้องการของเขาได้

2) วิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับการเรียนของผู้ใหญ่ คือ การใช้สถานการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิต ไม่ใช่เนื้อหาวิชา

3) ประสบการณ์เป็นแหล่งที่มาของความรู้ที่มีคุณค่าสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้นวิธีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ การวิเคราะห์ประสบการณ์

4) ผู้ใหญ่มีความต้องการที่จะเป็นผู้นำตนเอง ดังนั้น บทบาทของผู้สอนคือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการแสวงหาความรู้กับผู้เรียนมากกว่าการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน และประเมินว่าผู้เรียนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เท่าใด

5) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มขึ้นตามอายุ ดังนั้น การศึกษาของผู้ใหญ่ต้องพิจารณาเงื่อนไขของความแตกต่างเรื่อง เวลา สถานที่ ความเร็วของการเรียนรู้

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ของผู้ใหญ่อาจเกิดขึ้นได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ต่อไปนี้ (Burman , 1970 ; Smith , 1980 อ้างถึงใน สมคิด อิศระวัฒน์ , 2532 : 74)

1) การเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or Incidental Learning) อาจเป็นผลพลอยได้จากเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่ผู้เรียนมิได้เจตนา

2) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self – Directed Learning) เป็นการเรียนที่เกิดจากความอยากรู้ อยากเรียน ผู้เรียนจะวางแผนการเรียนด้วยตนเอง

3) การเรียนรู้จากกลุ่ม (Collaborative Learning)

4) การเรียนรู้ที่จัดโดยสถาบันการศึกษา (Provider Sponsored) มีกลุ่มบุคคลจัดทำกับคู่มือมีการให้คะแนน ให้ปริญญา หรือประกาศนียบัตร

ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเป้าหมายในการเรียน

2.2.2 ทฤษฎีปัญญานิยม

ทฤษฎีปัญญานิยมเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นการรับรู้โดยส่วนรวมมากกว่าที่จะมุ่งเน้นส่วนย่อย โดยเฉพาะนักจิตวิทยากลุ่ม Gestalt มีความเชื่อว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้จะต้องเป็นผู้ลงมือกระทำหรือเป็นผู้ที่ริเริ่มและกระตือรือร้น ทั้งนี้ ถือว่าการเรียนรู้เป็นผลของการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมยอมรับว่าสิ่งเร้าที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ คือ สิ่งเร้าที่ผู้เรียนรับรู้ และการรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ การเรียนรู้ไม่จำเป็นจะต้องเริ่มด้วยการลองผิดลองถูกเสมอไป ผู้เรียนอาจเกิดการหยั่งรู้ในการแก้ปัญหา และแก้ปัญหาได้โดยไม่ต้องให้แรงเสริม (สุรางค์ โคว์ตระกูล , 2537:151)

Piaget (อ้างถึงใน สุรางค์ โคว์ตระกูล , 2537 : 151) เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนรู้เป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้กระทำที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้า หรือสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือกระทำให้เกิดขึ้น ดังประโยคที่ว่า “ Learning by Doing ”

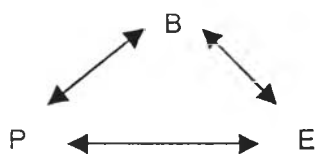
หลักการในการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีปัญญานิยม คือ

- 1) เน้นความสำคัญของผู้เรียน ถือว่าผู้เรียนสามารถควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตน (Self- Regulation) ได้ และเป็นผู้ริเริ่มหรือลงมือกระทำ ฉะนั้นผู้สอนจึงมีหน้าที่จัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้โอกาสผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
- 2) การสอนควรริเริ่มจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนคุ้นเคย หรือประสบการณ์ที่ใกล้เคียงตัวไปหาประสบการณ์ที่ไกลตัว เพื่อผู้เรียนจะได้มีความเข้าใจ

2.2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นทฤษฎีที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและสิ่งแวดล้อมซึ่งถือว่าการเรียนรู้เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม

Bandura (อ้างถึงใน สุรางค์ โคว์ตระกูล , 2537 : 169) เชื่อว่า บุคคลที่ต้องการเรียนรู้ และ สิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุของพฤติกรรม ซึ่งอธิบายการปฏิสัมพันธ์ ดังนี้

B คือ พฤติกรรมของบุคคล

P คือ บุคคล

E คือ สิ่งแวดล้อม

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2537 : 169) กล่าวว่า Bandura อธิบายการเรียนรู้ (Learning) และ การกระทำ (Performance) ว่าแตกต่างกัน เพราะบุคคลอาจจะเรียนรู้อะไรหลายอย่างแต่ไม่กระทำ Bandura ได้สรุปว่าพฤติกรรมของมนุษย์แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) พฤติกรรมสนองตอบที่เกิดจากการเรียนจะแสดงออกหรือกระทำอย่างสม่ำเสมอ
- 2) พฤติกรรมที่เรียนรู้แต่ไม่เคยแสดงออกหรือกระทำ
- 3) พฤติกรรมที่ไม่เคยแสดงออกทางการกระทำเพราะไม่เคยเรียนรู้

Bandura (อ้างถึงใน สุรางค์ โคว์ตระกูล , 2537 : 174) อธิบาย ความสำคัญของการควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง (Self-Regulation) ว่าความสามารถควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตน โดยการเข้าใจถึงผลที่เกิดตามมาของพฤติกรรมมีความสำคัญมาก กล่าวคือ ถ้าผลที่เกิดตามมาของพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นการลงโทษก็จะเกิดความไม่พอใจแต่ถ้าผลที่ตามมาคือ รางวัล ผู้เรียนก็จะมี ความพอใจในพฤติกรรมของตนเอง และความพอใจนี้จะ เป็นแรงเสริมด้วยตนเอง (Self-Reinforcement) ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2537 : 176) กล่าวว่า หลักการจัดการเรียนการสอนตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ประกอบด้วย

- 1) การบ่งชี้วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม หรือเขียน วัตถุประสงค์เป็นเชิงพฤติกรรม
- 2) การชี้แนะขั้นตอนการเรียนรู้
- 3) การจัดเวลาให้ผู้เรียนมีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
- 4) การให้แรงเสริมแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้

จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีปัญญานิยม และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเหมือนกันในแง่ของการเป็นผู้ลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้สอนเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน เพื่อจะได้มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามกิจกรรมที่ได้ระบุไว้แต่ต้นให้ได้ เพราะผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองได้นั้นมีอิสระในการเรียน อีกทั้งผู้สอนมิได้เห็นพฤติกรรมการณ์เรียนทั้งกระบวนการ อาจทำให้ผู้เรียนไม่บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นผู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองจึงต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง

2.2.4 ทฤษฎีมนุษยนิยม

ทฤษฎีมนุษยนิยม เป็นทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เนื่องจากนักจิตวิทยาในกลุ่มมนุษยนิยมเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะนำตนเองเรียนรู้ด้วยตนเองได้และมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญของการเรียนรู้ คือ ความต้องการรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของคน (Self-Actualization) Maslow อธิบายว่า Self-Actualization เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของคน ความกล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ประารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึกยอมรับตนเองทั้งส่วนดีและส่วนเสีย เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต กระบวนการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน เป็นกระบวนการที่ไม่มีจุดจบตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ (สุรางค์ ใศวระกุล , 2537 : 117) ความต้องการตามทฤษฎีของ Maslow ประกอบด้วยความต้องการพื้นฐาน 5 ชั้น คือ

- 1) ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs)
- 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs)
- 3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs)
- 4) ความต้องการที่จะรู้สึคว่าตนเองมีค่า (Esteem Needs)
- 5) ความต้องการรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาตามศักยภาพของตน (Self-Actualization Needs)

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2538 : 91) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับทฤษฎีของ Maslow ไว้ 2 ประการ คือ ประการแรก แต่ละขั้นตอนของความต้องการจะต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตของบุคคล และประการที่สอง คือ บุคคลจะต้องได้รับการตอบสนองในขั้นต้นก่อนจึงจะเกิดความ

ต้องการในขั้นสูงขึ้นไปและบุคคลก็อาจจะไม่เกิดความต้องการจนครบทั้ง 5 ขั้น ทุกคน แนวคิดของ Maslow จะถือว่าบุคคลมีพัฒนาการไป เรื่อย ๆ ตามความต้องการอย่างเป็นลำดับขั้น ถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้ก็จะเกิดความคับข้องใจในตัวบุคคลนั้น ซึ่งย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วย

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2537 : 214-215) กล่าวว่า Maslow อธิบายความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ ธรรมชาติของมนุษย์ว่า มนุษย์ทุกคนมีธรรมชาติภายใน (Inner Nature) อยู่ในตัวตลอดชีวิต แต่แต่ละคนจะมีลักษณะพิเศษ ซึ่งทำให้แต่ละบุคคลเป็นปัจเจกบุคคลตนเองจะต้องรู้จักว่าตนเป็นใคร แตกต่างจากบุคคลอื่นอย่างไร ธรรมชาติภายในของมนุษย์จะมีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง และการต่อสู้เพื่อพัฒนา ตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยมีแรงเสริมช่วยในการพัฒนา มนุษย์ทุกคนมีอุดมการณ์ มีเป้าหมายในชีวิตเพื่ออนาคตของตน

นอกจากนี้ Rogers ได้เสนอหลักการเรียนรู้แบบมนุษยนิยมว่าโดยตามธรรมชาติแล้วมนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ ซึ่งเกิดจากการลงมือปฏิบัติของตน รับผิดชอบต่อสิ่งที่เรียนมีความหมาย และสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของตน และจะต่อต้านเมื่อมีสิ่งมากระทบต่อตน เมื่อผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แล้วก็จะมีความรับผิดชอบ และทุ่มเทสติปัญญาในการเรียนรู้ รวมถึงมีการประเมินผลในสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์และเป็นอิสระ (สุรางค์ โคว์ตระกูล , 2537 : 216-217)

อุ้นดา นพคุณ (2527 : 97- 98) อธิบายรูปแบบการสอนเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Models) ไว้ดังนี้

1) รูปแบบการสอนเน้นมนทัศน์นี้ ว่าการเรียนรู้เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล และอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะนำประสบการณ์เดิม ค่านิยม ทักษะและวิธีการต่าง ๆ เข้ามาสู่การเรียนรู้ การเรียนรู้อาจจะได้รับอิทธิพล แต่จะไม่ถูกควบคุมจากบุคคล หรือการวางเงื่อนไขสภาพ และจากสิ่งแวดล้อมภายนอก รูปแบบการสอนนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นว่ามนุษย์มีศักยภาพตามธรรมชาติที่จะเรียนรู้ การอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ โดยให้เขาควบคุมชี้นำตนเอง แสวงหาทรัพยากรและแหล่งการเรียนรู้เอง ตั้งปัญหาตัดสินใจปฏิบัติภารกิจเองและยอมรับผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด นอกจากนี้ การสอนเชิงมนุษยนิยมเชื่อว่า การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะ และวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของตัวผู้เรียนมาสู่กิจกรรมการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่ถาวร และเชื่อว่าการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ที่สุด คือ เรียนรู้วิธีการที่จะเรียนรู้ (The most useful learning is learning how to learn)

2) กลยุทธ์ของการเรียน เน้นที่ความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับความช่วยเหลือโดยผู้สอนหรือผู้ร่วมเรียนให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีมากกว่าจะได้รับความช่วยเหลือในด้านกิจกรรมที่จะเป็นระบบและมีเนื้อหามากมาย ภารกิจหลักของผู้สอนมีดังนี้ คือ

2.1) การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และการจัดอุปสรรคในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

2.2) ช่วยผู้เรียนให้เกิดความกระจ่างในเป้าหมายของการเรียนรู้ ความต้องการของตนและทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีอยู่

2.3) เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นได้ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนตามที่คุณเรียนต้องการ

3) ผู้เรียนจะต้องแสวงหาความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง ก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในขณะที่ผู้เรียนเลือกเป้าหมาย และกระทำตามกิจกรรมของตน โดยที่ทั้งผู้เรียนและผู้สอนต้องทำความเข้าใจกับเป้าหมาย และทิศทางการเรียนการสอน

4) พื้นฐานความเชื่อของรูปแบบการสอนประเภทนี้ เชื่อว่า ผู้เรียนทุกคนมีเอกลักษณ์ของตัวเอง สมควรได้รับความเคารพ และการยอมรับ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีความเสมอภาคกัน และมีความรับผิดชอบเท่าเทียมกัน

5) การสอนเชิงมนุษยนิยม มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ

5.1) เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน สามารถแสวงหาความรู้ทักษะวิธีการต่าง ๆ เฉพาะของตัวเองที่จะสามารถนำไปใช้ต่อในการเรียนรู้

5.2) เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน สามารถพัฒนามโนทัศน์ของคน และพัฒนาการเห็นคุณค่าของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป

จากสาระของทฤษฎีมนุษยนิยมจะเห็นว่า มีหลักการสอดคล้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กล่าวคือ การเรียนรู้นั้นเกิดขึ้นในตัวบุคคล เกิดจากความต้องการของผู้เรียนและบุคคลย่อมชี้นำตนเองในการแสวงหาทรัพยากรในการเรียนรู้ได้ ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้โดยอิสระ

2.2.5 ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่

การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชีวิตและพัฒนาสังคม ทั้งนี้การศึกษาต้องเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การวางแผนและเตรียมการเพื่อให้การเรียนการสอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์นั้น ผู้สอนต้องมีความเข้าใจทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy)

Knowles เป็นผู้กำหนดคำว่า การศึกษาผู้ใหญ่ (Andragogy) โดยรวบรวมความคิดจากหลักจิตวิทยาของกลุ่มมนุษยนิยมผนวกกับการเรียนรู้โดยวิธีการเข้าถึงระบบ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2525 : 13) และอธิบาย Andragogy ว่าเป็นศาสตร์และศิลป์ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ให้ได้มากที่สุดจะต้องให้ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับในการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเอง เนื่องจากผู้เรียนวัยนี้มีความต้องการเป็นตัวของตัวเอง และในขณะที่เดียวกันก็ต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าเขาเป็นตัวของตัวเอง ฉะนั้น ผู้สอนไม่ควรนำความคิดของตนไปจำกัดผู้เรียน แต่ควรส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อการเรียนจากตัวผู้เรียนเอง นอกจากนี้ Knowles (1970 : 23 อ้างถึงใน วิเชียร ทวีลาภ , 2520 : 29) กล่าวว่า การศึกษาผู้ใหญ่จะเป็นกระบวนการเรียนที่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต (Lifelong Process) ฉะนั้น ผู้สอนจะต้องช่วยสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนตามแนวความคิดของตนเอง (Self - Directed Learning) เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ทุกด้าน

Knowles (1984 : 55-59) สรุปข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ว่ามีความแตกต่างจากทฤษฎีการศึกษาสำหรับเด็ก ดังนี้

- 1) ความจำเป็นของการเรียนรู้ (The need to know) ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จำเป็นต้องรู้ว่าทำไมเขาจึงต้องเรียนรู้ก่อนที่จะเริ่มเรียน Tough (1979 อ้างถึงใน Knowles , 1985 : 55) พบว่า เมื่อผู้ใหญ่จะเรียนรู้สิ่งใดจะใช้เวลาพิจารณาถึงประโยชน์ ข้อดี และข้อเสียจากการเรียนรู้นั้น ๆ จึงเป็นผลให้ ผู้สอนต้องมีหน้าที่ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความจำเป็นของการเรียนรู้
- 2) อัตมโนภาพของผู้เรียน (The learners' Self - concept) ผู้ใหญ่มีอัตมโนภาพของการรับผิดชอบสำหรับการตัดสินใจสำหรับชีวิตของตนจากการอาศัยหรือพึ่งพาบุคคลอื่นในวัยทารกจนเติบโตและบรรลุวุฒิภาวะ แล้วนำไปสู่การเป็นผู้นำตนเอง (Self - direction) ได้มากขึ้น ถ้าผู้เรียนเกิดความ รู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการยอมรับในสถานการณ์ต่าง ๆ อาจเกิดความเครียดและอาจจะต่อต้านการเรียนรู้ ฉะนั้น ผู้สอนจึงต้องพยายามทำให้ผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่เกิด “ Self-direction ” ในการเรียนการสอนให้มากที่สุด
- 3) ประสบการณ์ของผู้เรียน (The role of the learners' experience) ผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่จะมีประสบการณ์มากขึ้น และหลากหลายกว่าผู้เรียนที่เป็นเด็ก ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า ประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีค่ายิ่งและประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคนจะช่วยขยายโลกทัศน์ของผู้เรียนคนอื่น ๆ ให้กว้างขวางขึ้นเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่

4) ความพร้อมในการเรียน (Readiness to learn) ผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนสิ่งที่เขาเห็นว่าจำเป็น และใช้ประโยชน์ได้ในสถานการณ์จริงของชีวิต ความพร้อมในการเรียนเป็นพัฒนาการที่เคลื่อนจากระยะหนึ่งไปสู่ระยะต่อไป ซึ่งเกี่ยวข้องกับ เวลา ประสบการณ์การเรียนรู้จะสอดคล้องกับพัฒนาการดังกล่าว การมีความพร้อมนั้น มิใช่เป็นการรอคอยให้เกิดพัฒนาการ ความพร้อมตามธรรมชาติ หากแต่เป็นการสร้างให้เกิดความพร้อมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา การแนะนำอาชีพ การฝึกหัดในสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

5) ความเหมาะสมในการเรียนรู้ (Orientation to learning) การเรียนรู้ของเด็ก จะได้รับการวางเงื่อนไขให้เรียนรู้โดยยึดเนื้อหาวิชาเป็นศูนย์กลาง (Subject-Centered) ในขณะที่ผู้ใหญ่จะเรียนรู้โดยยึดปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem-Centered) เนื่องจากผู้ใหญ่ต้องการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการทำงานและประกอบอาชีพ

Knowles (1980 : 55-59 อ้างถึงใน สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ , 2527 : 38 ; อุณา นพคุณ , 2527 : 82-84 และ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ , 2538 : 135-136) สรุปว่า

1) ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ (Adults can learn) แม้ว่าผลการศึกษาของ Thorndike จะพบว่าความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์ จะมีพัฒนาการสูงสุดเมื่ออายุ 20 ปี และลดลงเรื่อย ๆ เมื่ออายุมากขึ้นปีละ 1 % แต่การลดลงก็เป็นเรื่องความเร็วของการเรียนรู้ (Speed of learning) ไม่ใช่เรื่องสติปัญญา และผลการวิจัยต่อมายังพบว่า ความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ได้ลดลงตลอดช่วงอายุ

2) การเรียนรู้เป็นกระบวนการภายใน (Learning is an internal process) จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษาทั่วไป มีลักษณะของการจัดสภาพและสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการเรียนรู้ภายในตัวผู้เรียนเอง โดยที่ผู้เรียนควบคุม และใช้ทั้งสติปัญญา อารมณ์ และร่างกายของตนในการเรียนรู้ในเชิงจิตวิทยาอาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการตอบสนองความต้องการ และการบรรลุเป้าหมาย กล่าวคือ ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้เรียนรู้ได้ราบเท่าที่เขาคิดว่าต้องการเรียนรู้ และการเรียนรู้จะช่วยให้เขาบรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และผู้เรียนจะใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เมื่อผู้เรียนคิดว่าสิ่งเหล่านี้จะตอบสนองความต้องการและเป้าหมายของเขา แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการประยุกต์การเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ คือ วิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยการนำตนเอง เพราะฉะนั้นบทบาทของผู้สอนจึงควรเป็นผู้ร่วมค้นหาคำตอบกับผู้เรียนมากกว่าที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ป้อนข้อมูลแก่ผู้เรียน

3) มีเงื่อนไขการเรียนรู้และหลักการสอนที่ดีกว่า (There are superior conditions of learning and principles of teaching) จากการศึกษา และ วิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ปรากฏว่า การมีเงื่อนไขการเรียนรู้ และหลักการสอนที่ดีกว่าในการช่วยให้เกิดความเจริญเติบโตและพัฒนาการในตัวผู้เรียน ดังนี้

เงื่อนไขการเรียนรู้ (Conditions of Learning)	หลักการสอน (Principles of Teaching)
<p>ผู้เรียนรู้สึกต้องการจะเรียนรู้ (Need to Learn)</p> <p>บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมการเรียนรู้มีลักษณะเป็นกันเองไว้วางใจ เคารพ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน</p> <p>มีอิสระในการแสดงออกและรับว่าบุคคลมีความแตกต่างกัน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนรู้ว่าเขามีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้ 2) ผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนได้อย่างชัดเจน 3) ผู้สอนช่วยผู้เรียนวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสิ่งที่เขาต้องการ และระดับความสามารถที่ตนมีอยู่ 4) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาชีวิตประจำวัน และช่องว่างที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนขาดความสามารถบางประการ 5) ผู้สอนจัดสภาพและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้ผู้เรียนสะดวกสบายเป็นกันเอง เช่น การจัดห้องเรียน มีแสงพอดี อากาศถ่ายเทสะดวก 6) ผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนมีคุณค่ายอมรับและยอมรับเคารพความคิดเห็นของผู้เรียน 7) ผู้สอนพยายามสร้างบรรยากาศความร่วมมือความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้เรียนโดยการส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มและพยายามไม่ให้เกิดการแข่งขันกัน 8) ผู้สอนปฏิบัติตนเสมือนผู้เรียนคนหนึ่งที่สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มได้ 9) ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในประมวลรายวิชา

เงื่อนไขการเรียนรู้ (Conditions of Learning)	หลักการสอน (Principles of Teaching)
<p>ผู้เรียนยอมรับว่าเป้าหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ คือ เป้าหมายการเรียนรู้ของตน</p> <p>ผู้เรียนมีส่วนรับผิดชอบในการวางแผน กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้</p> <p>ผู้เรียนเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น</p> <p>การใช้ประสบการณ์ของผู้เรียน</p> <p>ผู้เรียนจะรู้สึกถึงความก้าวหน้าของตนเอง เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้</p>	<p>10) ผู้สอนให้ผู้เรียนทราบวัตถุประสงค์ในการจัดและการเลือกสื่อการเรียนและให้ผู้เรียนร่วมตัดสินใจว่าวิธีการและสื่อประเภทใดเหมาะสมในการเรียนที่สุด</p> <p>11) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนรวมตัวเข้ากลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลายลักษณะ</p> <p>12) ผู้สอนให้ผู้เรียนอภิปรายกลุ่มหรือเล่นบทบาทสมมติหรือกรณีเฉพาะ เพื่อให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ของแต่ละคนมาใช้ เป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้</p> <p>13) ผู้สอนนำเสนอบทเรียนและความรู้ให้เหมาะสมกับระดับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนแต่ละคน</p> <p>14) ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ประยุกต์ความรู้ใหม่ให้สัมพันธ์กับประสบการณ์เดิม ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้มีความหมายยิ่งขึ้น</p> <p>15) ผู้สอนต้องช่วยเหลือให้ผู้เรียนพัฒนาเกณฑ์และวิธีการกำหนดเป้าหมาย</p> <p>16) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการเพื่อนำไปสู่การประเมินผลด้วยตนเองตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้</p>

Kidd (1973 อ้างถึงใน วิลาวรรณ รัตนเศรษฐากุลและคณะ , 2530 : 11-12)

สรุปลักษณะของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ดังนี้

1) ช่วงชีวิต (Life span) ผู้ใหญ่มีช่วงชีวิตอันยาวนาน นับตั้งแต่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยกลางคนจนถึงวัยชรา ในแต่ละวัยของชีวิตผู้ใหญ่จะมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย ความสนใจ บุคลิกภาพ เป็นต้น

2) การเปลี่ยนแปลงบทบาท (Changes in roles) ในแต่ละวัยบทบาทย่อมเปลี่ยนไป ความรับผิดชอบ ความเครียดทางอารมณ์ ล้วนมีผลจากการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้ใหญ่ รวมถึงสภาพของการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นผู้เรียนในชั้นเรียน เป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งหมายถึงความมีส่วนร่วม และมีอำนาจในการตัดสินใจ

3) วุฒิภาวะ (Maturation) เป็นลักษณะของพัฒนาการวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นการพัฒนาสู่ความเป็นอิสระในตัวเอง รวมถึงพัฒนาการทางร่างกายที่มีผลให้ร่างกายทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ประสบการณ์ของผู้ใหญ่ (Learner experience) ผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่าเด็ก ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ควรพิจารณาถึงการจัดกลุ่ม

5) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self learning) ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ บางครั้งไม่ใช่การเรียนรู้เพื่อให้ความรู้มากกว่าผู้อื่น แต่เป็นการเรียนรู้ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อเสริมให้ตนมีชีวิตอย่างมีคุณค่าเป็นลักษณะของความต้องการเรียนรู้ที่เกิดจากตัวผู้เรียน

6) ความสำคัญของเวลา (Time) เวลาของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่เป็นสิ่งมีค่า ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ควรคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ ถ้าเมื่อใดที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้ประโยชน์ผู้เรียนจะเกิดความท้อถอย

และ Knowles (อ้างถึงใน จินตนา ยูนิพันธ์ , 2527 : 48) กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่หรือกำลังเจริญเป็นผู้ใหญ่ไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์จากภาวะการอาศัยผู้อื่น (Dependency) ไปสู่ภาวะการพึ่งพาตนเองหรือเป็นตัวของตัวเอง (Self-Directed) ในเรื่องนี้เป็นที่เข้าใจอย่างเด่นชัดแล้วว่าธรรมชาติของมนุษย์เมื่ออยู่ในวัยเด็กต้องมีการพึ่งพาผู้อื่น การพึ่งพานี้จะค่อย ๆ เปลี่ยนไปเมื่อโตขึ้นจะมีความต้องการเป็นอิสระ (Autonomy) มากขึ้น รวมทั้งพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์ (Self-Identity) ของตน ลักษณะการเป็นอิสระและความเป็นเอกลักษณ์นี้จะสูงมากตามวัย

2) ประสบการณ์ชีวิตที่มากขึ้น บุคคล คือ แหล่งความรู้และประสบการณ์ ผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่จะมีความรู้และประสบการณ์ และมีทักษะในการสื่อสารที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ได้ ประสบการณ์ชีวิตจะช่วยให้ผู้ใหญ่พัฒนาแบบฉบับของตนเอง การเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับประสบการณ์ในอดีต จึงทำได้ไม่ถนัดนัก

3) ความพร้อมที่จะเรียน และคุ้นเคยต่อการพัฒนาบทบาทในการทำงานและบทบาทในสังคม ช่วงชีวิตที่ผ่านมาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากมายในประสบการณ์เหล่านี้ ต้องมีการปฏิบัติตามบทบาทต่าง ๆ มีการพัฒนาบทบาทของตน ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม การสนับสนุนของครอบครัว บทบาทเหล่านี้ครอบคลุมถึงบทบาทการเป็น พี่ น้อง

บุตร เพื่อน บุคคลในสังคม และผู้เรียนบางคนอาจจะมีประสบการณ์ในการทำงานทั้งที่บ้านหรือนอกบ้านก่อนเข้ามาในสถาบันการศึกษา

4) ความซาบซึ้งในกาลเวลา ผู้เรียนวัยนี้จะเห็นความสำคัญของกาลเวลาแทนที่จะรอคอยโอกาสในการใช้ความรู้เป็นการแสวงหาโอกาสที่จะใช้ความรู้ทันทีดังนั้น ผู้เรียนวัยนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อแสวงหาโอกาสที่จะหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และตนเองสามารถใช้ความรู้ นั้น ๆ ได้

ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่กำลังจะเข้าสู่ผู้ใหญ่ นั้น ผู้สอนการศึกษา และเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียน และพฤติกรรมของการมีวุฒิภาวะเพื่อประโยชน์ในการวางแผนจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนั้นผู้เรียนจะต้องสำรวจความต้องการของตนเอง วางเป้าหมายของตนเอง มีส่วนรับผิดชอบในการจัด และดำเนินกิจกรรมการเรียน และประเมินตนเองอันเป็นแนวทางสร้างระเบียบวินัยควบคุมตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Education) ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในแง่ที่ผู้เรียนต้องขวนขวายศึกษาด้วยตนเอง โดยที่ไม่ต้องบังคับ เป็นการพัฒนาไปสู่วุฒิภาวะเป็นอิสระของตน เลือกรูปแบบการเรียนแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ปฏิบัติตามกิจกรรมที่วางไว้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้ด้วยตนเอง

2.3 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ควรส่งเสริมให้มีในตัวผู้เรียน ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ โลกมีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และความรู้ต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้นเป็นอันมาก ดูเหมือนว่าสิ่งที่มีมนุษย์ต้องเรียนรู้ศึกษาให้เท่าทันโลกที่ทวีจำนวนเพิ่มขึ้นตามความเจริญดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเรียนรู้เฉพาะในสถาบันศึกษานั้นมีอาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนจะศึกษาได้ความรู้ครบถ้วนทั้งหมด นักการศึกษาต่อเนื่องและนักการศึกษาผู้ใหญ่ต่างยอมรับว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามที่คุณเรียนมีความต้องการจะเรียน เพราะเมื่อใดก็ตามที่ผู้เรียนมีใจใฝ่เรียนตามที่ตนต้องการ ก็จะศึกษาต่อเนื่องโดยไม่มีใครต้องบอกและยังเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ที่ไม่สิ้นสุด นอกจากนี้เหตุผลทางวิชาการด้านจิตวิทยาการศึกษาอย่างสนับสนุนอย่าง ชัดเจนว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนอย่างมีจุดมุ่งหมายเต็มไปด้วยแรงจูงใจทำให้เรียนได้ดีกว่ามากกว่า จำได้นานกว่า และนำไปใช้ประโยชน์ได้ดีกว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรอรับจากการสอนของผู้สอน อย่างไรก็ตามความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเรียนรู้และสะสมไว้จะค่อย ๆ หดหายไปหรือ

เสื่อมสภาพไป สิ่งที่เราเรียนรู้ในวันนี้อาจใช้การไม่ได้ภายใน 5-10 ปี เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในทุก ๆ ด้าน จุดมุ่งหมายของการศึกษาจึงควรเน้นทักษะการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนมากกว่าเน้นให้ผู้เรียนจำความรู้ เพื่อจะได้แสวงหาความรู้ใหม่ให้เท่าทันโลก (ทองจันทร์ หงส์दारมภ์ , 2531 : 1)

Knowles (1975 : 14-17) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่ามีความสำคัญ 4 ประการ คือ

ประการที่ 1 บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนจะเรียนได้มากกว่า ดีกว่าบุคคลที่เป็นเพียงผู้รับหรือรอให้ผู้สอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ บุคคลที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมาย และมีแรงจูงใจสูง สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่า และยาวนานกว่า บุคคลที่รอรับการสอนแต่อย่างเดียว

ประการที่ 2 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความสอดคล้องกับกระบวนการทางธรรมชาติของ จิตวิทยาพัฒนาการ เมื่อแรกเกิดบุคคลต้องพึ่งผู้อื่น จำเป็นต้องมีบิดามารดาปกป้องและตัดสินใจแทน แต่เมื่อบุคคลเติบโตขึ้นมีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นจะค่อย ๆ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งผู้อื่น ไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมหรือกำกับของผู้อื่น จะมีความเป็นตัวของตัวเองเพิ่มขึ้น สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง และชี้นำตนเองได้

ประการที่ 3 มีนวัตกรรมทางการศึกษาเพิ่มขึ้นมาก เช่น มีหลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์วิทยบริการ การศึกษาอย่างอิสระ โปรแกรมการเรียนที่จัดสำหรับบุคคลภายนอก การศึกษาระบบมหาวิทยาลัยเปิด เป็นต้น รูปแบบของนวัตกรรมเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียนที่จะต้องเริ่มจากการริเริ่มการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ประการที่ 4 ความเปลี่ยนแปลงของโลกหลาย ๆ ด้านอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ในการศึกษา ได้แก่

4.1 ความรู้ต่าง ๆ ที่มนุษย์เรียนรู้ และสะสมไว้จะค่อย ๆ ล้าสมัยและหมดไปภายในเวลา 10 ปี หรือน้อย ดังนั้น จึงต้องพัฒนาทักษะดังกล่าวเมื่อบุคคลจบการศึกษาไปแล้วก็ยังสามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ใหม่เท่าทันโลก

4.2 ความหมายของ “การเรียนรู้” หมายถึง การที่ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน เช่น เรียนรู้จากบิดา มารดา เพื่อน ครู สถาบันต่าง ๆ หรือจากสื่อมวลชน เป็นต้น นั่นก็คือ การเรียนรู้จะเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต และบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

4.3 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะไม่จำกัดอายุผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาที่จะตัดสินใจเลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการที่จะเรียนรู้ผู้เรียนที่อยู่ในวัยเยาว์ควรเน้น

ทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อจะได้ใช้ทักษะนี้ในการแสวงหาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงของโลก

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันด้านต่าง ๆ ที่เป็นผลกระทบจาก กระแสโลกาภิวัตน์ที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็ว ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้มนุษย์ต้องค้นหาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อความอยู่รอดและการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ความรู้ทางการแพทย์ก็เช่นกัน ได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ มาโดยสม่ำเสมอ ทำให้ต้องมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้ก้าวทันวิทยาการสมัยใหม่ เป็นผลให้ครูพยาบาลต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอนมุ่งเสริมสร้างให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ ความสามารถ พร้อมทั้งมีทักษะในการแสวงหาความรู้ และข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ได้ทันเหตุการณ์ รู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคต

2.4 คุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่เน้นการเริ่มต้นกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน วางแผนการเรียนด้วยตนเองนั้น แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาเสมอไป การเรียนรู้อาจเกิดขึ้นได้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือจากการเรียนกับกลุ่ม

พัชรี พลาวงศ์ (2526 : 84-85) อธิบายว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีลักษณะ ดังนี้

1. Availability วิธีเรียนชนิดนี้จะเรียน เมื่อไรที่ไหน ก็ได้ตามความพอใจโดยเลือกเรียนตามเวลาที่ผู้เรียนว่าง ทำให้ผู้เรียนเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แตกต่างจากผู้เรียนบางคน ทำให้การเรียนล้มเหลวได้

2. Self-Paced เมื่อผู้เรียนเลือกสถานที่ได้ตามความพอใจแล้วผู้เรียนจะใช้เวลาในการทำความเข้าใจบทเรียนได้เต็มที่ บางคนอาจใช้เวลา 1 ชั่วโมงต่อหนึ่งบทเรียน บางคนอาจใช้เวลา 5 ชั่วโมงก็ได้ แต่ประสิทธิภาพเท่ากัน คือ เข้าใจทั้งบทเรียน เนื่องจากความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียนแต่ละคนย่อมไม่เท่ากัน

3. Objectives แบบเรียนที่ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง ต้องบอกวัตถุประสงค์ในแต่ละบทไว้ให้ชัดเจน เพราะถ้าผู้เรียนสามารถตอบคำถามของวัตถุประสงค์ได้ทั้งหมดแสดงว่าผู้เรียนเข้าใจบทเรียนนั้น ๆ

4. Interaction การมีปฏิสัมพันธ์กันในขณะเรียน ช่วยให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน โดยผู้สอนอาจชี้แนะหรือให้การปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมการเรียน

5. Tutor Help ผู้สอนมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

6. Test as Learning Situation ในบทเรียนหนึ่ง ๆ จะมีแบบทดสอบ ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือวัดตามวัตถุประสงค์ ไม่ใช่การประเมินผลการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสอบได้หรือตก หรือในภาคปฏิบัติอาจใช้วิธีทดสอบเป็นรายบุคคล

7. การเลือกวิธีเรียน ผู้เรียนแต่ละคนย่อมมีวิธีเรียนแบบที่ตนชอบ ฉะนั้นผู้เรียนสามารถเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับตนเอง ขณะเดียวกันผู้เรียนก็มีอิสระในการเลือกเรียนบทเรียนก่อนหลังได้

สมคิด อิศระวัฒน์ (2532 : 76) เชื่อว่า การที่บุคคลมีพฤติกรรมเรียนแบบ “เรียนรู้ด้วย การนำตนเอง” (Self-Directed Learning) แล้วจะนำไปสู่การเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองควรมีลักษณะดังนี้

1. สมัครงใจที่จะเรียนด้วยตนเอง (Voluntarity to Learn) มิได้เกิดจากการบังคับ แต่มีเจตนาที่จะเรียนด้วยความอยากรู้

2. คนเป็นแหล่งข้อมูลของตน (Self-Resourceful) นั่นคือ ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่า สิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการและวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดการการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง (Manager of change) ผู้เรียนต้องตระหนักในความสามารถของตนเอง ตัดสินใจได้ มีการรับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทในการเป็นผู้เรียนรู้ที่ดี

3. ผู้เรียนต้องรู้ “วิธีการที่จะเรียน” (Know How to Learn) นั่นคือ ผู้เรียนควรทราบขั้นตอนการเรียนรู้ของตน รู้ว่าตนจะไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร

ละเอียด แจ่มจันทร์ (2540 : 1) สรุปลักษณะผู้เรียนที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 8 ข้อ ดังนี้

- 1) ผู้เรียนรู้ว่าเรียนอะไร จากใคร และจากที่ไหน
- 2) สามารถแสวงหาแหล่งความรู้ หรือเข้าถึงข้อมูลที่ตนเองต้องการได้
- 3) วิจัยและคัดสรรได้ว่าสารสนเทศต่าง ๆ ที่ได้มานั้นมีค่าต่อการเรียนรู้
- 4) อุดหนุน มีทักษะในการเข้าถึงเรื่องยาก ๆ
- 5) สามารถถ่ายทอดความรู้ สื่อความได้ดี และมีแนวคิดในการแก้ปัญหา
- 6) ใช้คำถามเป็น
- 7) นำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาได้

๘) ให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมงานและสามารถทำงานกลุ่มได้ดี

Skager (1978 : 116-117) อธิบายลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

- 1) ยอมรับตนเอง (Self – Acceptance) หมายถึง มีเจตคติเชิงบวกต่อตนเอง
- 2) มีการวางแผนการเรียนรู้ (Planfulness)
 - 2.1) รู้ความต้องการของตน
 - 2.2) วางจุดหมายที่เหมาะสมกับตน สอดคล้องกับความต้องการ
 - 2.3) แผนที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- 3) มีแรงจูงใจภายใน (Internal Motivation) สามารถเรียนรู้โดยปราศจากสิ่งควบคุมภายนอก เช่น รางวัล การถูกตำหนิ การถูกลงโทษ หรือการเรียนรู้เพื่อต้องการตำแหน่ง
- 4) มีการประเมินตนเอง (Self – Evaluation) สามารถประเมินผลตนเองได้ว่าการเรียนรู้เป็นอย่างไร โดยการประเมินต้องสอดคล้องกับสิ่งที่ปรากฏจริงในขณะนั้น
- 5) เปิดกว้างสู่ประสบการณ์ (Openness to Experience) โดยนำประสบการณ์มาใช้ในกิจกรรมชนิดใหม่ ๆ จะต้องมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยความสนุก
- 6) มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ (Flexibility) เต็มใจที่จะเปลี่ยนเป้าหมายหรือวิธีการเรียน การเข้าถึงปัญหาโดยใช้ทักษะการสำรวจ การลองผิดลองถูกที่แสดงถึงความตั้งใจที่จะเรียนรู้
- 7) เป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) และสามารถดูแลตนเองได้

อย่างไรก็ตาม ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มิได้เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในตัวของผู้เรียนทุกคน ซึ่งผู้สอนอาจสร้าง และฝึกผู้เรียนให้มีลักษณะดังกล่าวได้ ทั้งนี้จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

สมคิด อิศระวัฒน์ (2532 : 76) อธิบายว่า บทบาทที่แท้จริงของผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ ผู้เรียนคิดวางแผนการเรียนรู้ และเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับผู้สอนมีบทบาทเป็น ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีความเห็นใจ เข้าใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก มี ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีผลดีทางอ้อมคือ ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน ต้องการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

Knowles (1975 : 31-32) อธิบายกิจกรรมในส่วนที่เป็นบทบาทของผู้สอนเมื่อจะสอนด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองคือ การเตรียมตัวและการวางแผนที่จะถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เกิดความกระจำ Knowles ได้ตั้งคำถามไว้ 4 ข้อคือ

- 1) เนื้อหาวิชา จำเป็นต้องครอบคลุมอะไรบ้าง ผู้สอนควรจะรวบรวมและแสดงรายการทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิด หลักการ ทักษะที่ใช้ในหลักสูตร
- 2) ผู้สอนมีวิธีจัดเนื้อหาวิชาทั้งหมดให้เหมาะสมได้อย่างไร ซึ่งผู้สอนควรจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลาเรียน
- 3) ผู้สอนมีวิธีจัดเรียงลำดับความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชา ได้สมเหตุสมผลได้อย่างไร ทั้งนี้ผู้สอนควรพิจารณาลักษณะธรรมชาติเนื้อหา เช่น เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ควรเรียงลำดับเนื้อหา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะควรเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก

นอกจากนี้แล้ว ผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดของตนเองว่า ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือเป็นผู้เอื้อประโยชน์ของการเรียนรู้ และผู้สอนควรพัฒนาทักษะของตนในการสอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแก่ผู้เรียนให้สำเร็จด้วย กระบวนการการศึกษาผู้ใหญ่ 7 ข้อ ซึ่งในแต่ละข้อ Knowles ได้ตั้งคำถามเพื่อความสะดวกต่อการเตรียมบทบาทของผู้สอน ดังนี้ (Knowles ,1975 : 34-37)

- 1) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Climate Setting)
 - 1.1) ผู้สอนจะอย่างไร ให้ผู้เรียนมีความคุ้นเคยกัน และเป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกัน
 - 1.2) ผู้สอนจะอย่างไร จึงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 1.3) ผู้สอนจะอย่างไร จึงจะเตรียมผู้เรียนให้มีประสบการณ์ที่จะนำไปสู่การฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 1.4) ผู้สอนจะอย่างไร จึงจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทผู้สอนว่าเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน มีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนจะมีความรู้สึที่ดีเมื่อมีกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน
 - 1.5) ผู้สอนจะอย่างไร จึงจะสามารถแสดงตนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อถือ
 - 1.6) ผู้สอนจะอย่างไรจึงจะสามารถเตรียมผู้เรียนให้มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน
 - 1.7) ผู้สอนจะอย่างไร จึงจะสามารถสร้างบรรยากาศการประทับใจและการดูแลอย่างเข้มงวด

2) การวางแผน (Planning)

2.1) ผู้สอนจะตัดสินใจเลือกวิธีการสอนอย่างไร และผู้สอนจะนำเสนอวิธีการเหล่านั้นให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจเลือกใช้ อย่างไร

2.2) ผู้สอนจะยึดพื้นฐานทางจริยธรรมข้อใดมาใช้ในการตัดสินใจและทำอย่างไรที่จะอธิบาย หรือแนะนำผู้เรียนให้ใช้หรือไม่ใช้ทางเลือกนั้น

2.3) ผู้สอนจะใช้วิธีใด นำผู้เรียนไปสู่กระบวนการตัดสินใจ การลงมติโดยกลุ่มใหญ่ และเป็นตัวแทนรับผิดชอบในกลุ่มย่อย

3) การวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ (Diagnosing Needs for Learning)

3.1) ผู้สอนจะสร้างรูปแบบความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างไร

3.2) ผู้สอนจะประเมินความแตกต่างของระดับการพัฒนาของผู้เรียนกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ให้เป็นไปตามจริง และเกิดการสร้างสรรค์ได้อย่างไร

4) การตั้งเป้าหมาย (Setting Goals)

4.1) ผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนถ่ายทอดความต้องการการเรียนรู้เป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนมีความเป็นไปได้ และจะสามารถประเมินผลได้ อย่างไร

4.2) ผู้สอนจะให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างไร

5) การออกแบบแผนการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan)

5.1) ผู้สอนจะออกแบบแผนการเรียนรู้ตามแนวทางใด

5.2) ผู้สอนจะให้ช่วยเหลือผู้เรียนอย่างไร ต่อการออกแบบแผนการเรียนรู้ของตนเอง

5.3) ผู้สอนจะทำอย่างไรให้ผู้เรียนรู้จักแหล่งความรู้และกลยุทธ์ในการใช้แหล่งความรู้

6) มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (Engaging in Learning Activities)

6.1) ผู้สอนต้องรับผิดชอบกิจกรรมการเรียนรู้ใด ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยตนเอง

6.2) ผู้สอนจะปฏิบัติอย่างไรค่อบทบาทการเป็นที่ปรึกษาและเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน

6.3) ความรับผิดชอบของผู้สอนในการประกันคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้คืออะไร

7) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ (Evaluation Learning Outcomes)

- 7.1) บทบาทของผู้สอนในการป้อนข้อมูลให้ผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้อะไร การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียนคืออะไร
- 7.2) ผู้สอนจะใช้เกณฑ์อะไรตัดสินเครื่องมือประเมินว่าเหมาะสมต่อการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- 7.3) ผู้สอนแสดงผลการตัดสินใจอย่างไร ที่ช่วยเพิ่มอัตรานักเรียนและการนำตนเองของผู้เรียน

สำหรับกิจกรรมที่เป็นบทบาทของผู้เรียน Knowles (1975 : 9-13) อธิบายว่าประกอบด้วย

1) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Setting a Climate)

- 1.1) ผู้เรียนต้องสร้างความรู้สึว่าผู้สอนมีความห่วงใยเอื้ออาทรผู้เรียนอย่างจริงจัง และสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ แม้ว่าผู้สอนจะไม่เคยรู้จักผู้เรียนมาก่อน
- 1.2) ผู้เรียนและผู้สอนต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน และรับรู้ว่าคุณสมบัติที่ผู้สอนยอมรับประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ ขณะเดียวกันผู้เรียนต้องยอมรับความสามารถของผู้สอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- 1.3) มีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมอย่างอิสระต่อการเรียนรู้กับผู้อื่นมีความกระตือรือร้นอยากเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถเผชิญหน้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้
- 1.4) เข้าใจบทบาทของผู้สอนว่าเป็น ผู้ชี้แนะ ผู้ช่วยเหลือ หรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ พร้อมทั้งเข้าใจบทบาทของตนเองว่าเป็นผู้กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และมีความรับผิดชอบ
- 1.5) มีความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกันเปิดใจกว้างสำหรับการเรียนรู้และเรียนรู้อย่างจริงจัง

2) การวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ (Diagnosis Needs for Learning) ผู้เรียนจะต้องสำรวจความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง แล้วระบุความต้องการนั้น เพื่อเลือกสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการเรียนรู้

3) การวางแผนการเรียนรู้ (Designing a Learning plan) ผู้เรียนต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง Stubblefield (1981 : 24-25 อ้างถึงใน Brockett & Hiemstra ,1993 : 106-107) ได้เสนอแนะ รูปแบบการวางแผนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 4 ระยะเวลาคือ

3.1) ระยะเวลาเริ่มแรก เน้นความจำเป็น วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้

3.2) ระยะวางแผน เน้นการระบุแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และเกณฑ์ของความสำเร็จ

3.3) ระยะปฏิบัติการ เน้นการปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความรู้ และบันทึกความก้าวหน้าของการเรียน

3.4) ระยะประเมินผล เป็นการประเมินจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร และควรปรับปรุงอย่างไร

จะเห็นได้ว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นวิธีการเรียนที่มีความยืดหยุ่นที่จะสามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนแต่ละคนที่จะเลือกเรียนตามความสนใจ ตลอดจนเป็นผู้รับผิดชอบต่อการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ช่วยเหลือ เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้นั้น ๆ

2.5 ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ทุกวิธีจะมีขั้นตอนเพื่อเป็นแนวทางการเรียนรู้ สำหรับขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Gross (1977 : 54-56 อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน , 2526 : 267) อธิบายว่า ขั้นตอนการเรียนรู้ของบุคคล ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้สิ่งแปลกใหม่ เป็นการเรียนรู้ในรูปของความรู้เกี่ยวกับความแปลกใหม่ที่ได้พบเห็น กับความรู้ต่างๆ ที่น่าสนใจ นำทำหายสติปัญญา

ขั้นที่ 2 การครุ่นคิดครึกครอง เป็นการเรียนรู้ที่มีระบบ มีการวิเคราะห์ข้อเท็จจริง พยายามให้ได้มาซึ่งความรู้ ความจริง อย่างมีระบบแบบแผน

ขั้นที่ 3 การซาบซึ้งและการสร้างสรรค์ เป็นความพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

Tough (1997 : 95-99 อ้างถึงใน วิลพร มณีพันธ์ , 2539 : 27-29) อธิบายขั้นตอนการวางแผนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนี้

1) การตัดสินใจว่าในกระบวนการเรียนรู้นั้นอะไรเป็นความรู้ ทักษะที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนอาจจะมองหาข้อผิดพลาด และจุดอ่อนของความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยพิจารณาทั้งด้านทักษะ และรูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบัน

2) การตัดสินใจว่าจะเรียนรู้กิจกรรมเฉพาะอย่างไร วิธีการ แหล่งวิชาการหรืออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนมีอะไรบ้าง ในขั้นนี้ผู้เรียนควรศึกษาว่าตนเองมีความต้องการเฉพาะด้านอะไร เกณฑ์ที่ใช้เลือกแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เฉพาะอย่าง การรวบรวมความรู้ ข้อเท็จจริง

การเข้าถึงระดับและ ความหมายของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้หรือกิจกรรมเฉพาะด้าน ผู้เรียน อาจดูจากหนังสือ บทความ ก่อนการเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุด ในกรณีที่เป็นแหล่งทรัพยากรบุคคล อาจตัดสินใจว่าบุคคลประเภทใดที่จะให้ เนื้อหาวิชาที่ต้องการ ได้และพยายามหาบุคคลเหล่านั้น ซึ่ง เลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมที่สุด

3) ตัดสินใจว่าจะเรียนที่ใด ผู้เรียนอาจเลือกบริเวณที่เงียบ สะดวก สบายและไม่ มีผู้ใดมารบกวน หรืออาจจะต้องการสถานที่ซึ่งมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก

4) วางเป้าหมาย หรือกำหนดระยะเวลาการทำงานที่แน่นอน

5) ตัดสินใจว่าจะเริ่มเรียนเรื่องใด เมื่อใด

6) ตัดสินใจว่าช่วงระยะเวลาใด เนื้อหาควรจะถูกก้าวไปเท่าใด

7) พยายามหาเหตุผลที่เป็นอุปสรรค ที่ทำให้การเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จ หรือหาขั้นตอนส่วนที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพ

8) การหาเวลาสำหรับการเรียนรู้ขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับการลดเวลาหรือจัดเวลา ให้เหมาะสมกับการทำงาน กิจกรรมในครอบครัว หรือการพักผ่อน โดยอาจจะขอไม่ให้บุคคลอื่น รบกวนในเวลาที่กำลังศึกษา หรือขอให้ผู้อื่นทำงานแทนเป็นครั้งคราว

9) ประเมินระดับความรู้และทักษะหรือความก้าวหน้าของตน

10) การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้หรืออุปกรณ์ที่เหมาะสมในฐานะที่เป็น ส่วนหนึ่งของขั้นตอนนี้ ผู้เรียนอาจหาเวลาว่างไปในที่ต่าง ๆ ค้นคว้าจากหนังสือในห้องสมุด ตลอดจนการพบบุคคลที่เอื้อต่อการเรียนรู้

11) การสะสมหรือหาเงินที่จำเป็นสำหรับประโยชน์ในการหาแหล่งวิทยาการ การซื้อหนังสือ การเช่าอุปกรณ์บางอย่าง ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการศึกษา

12) เตรียมสถานที่หรือจัดห้องเรียนให้เหมาะสมสำหรับการเรียน โดยคำนึงถึง สภาพอากาศ แสงสว่าง เป็นต้น

13) เพิ่มขั้นตอนที่จะเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนอาจหาวิธีเพิ่มแรงจูงใจเพื่อ ที่จะเพิ่มความก้าวหน้าในการเรียนหรือเพิ่มความพอใจ พยายามเน้นความสำคัญของการเรียน ซึ่ง สิ่งที่จะทำได้มีดังนี้

13.1) หาสาเหตุของการขาดแรงจูงใจ

13.2) พยายามเพิ่มความสุขความยินดีในการเรียนรู้หรือเพิ่มความสนใจใน กิจกรรมการเรียนรู้

13.3) จัดการกับการขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของคนที่จะเรียนรู้หรือ จัดการกับความสงสัยในความสำเร็จของโครงการที่เรียนรู้

13.4) เอาชนะความรู้สึกลึกซึ้งที่ท้อแท้ที่มีสาเหตุจากความลำบาก

13.5) บอกกล่าวผู้อื่นถึงความสำเร็จของตน

ขั้นตอนการวางแผนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ของตนเองด้วยการจัดการด้านเวลาที่ใช้ในการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการและเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนด้วยการเตรียมความพร้อมให้กับตนเองในด้านต่าง ๆ รู้จักวิธีเรียนในชั้นเรียนและเรียนด้วยตนเอง ตลอดจนรู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าต่อไป

2.6 วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากคำจำกัดความ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่นักการศึกษาได้อธิบายไว้นั้น แสดงถึงวิธีการเรียนที่เป็นระบบมีขั้นตอน สมคิด อิศระวัฒน์ (2538 : 15) กล่าวว่า วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ต้องการ คือ วิธีการซึ่งคนมีส่วนร่วมและทำด้วยตนเอง

สุรกุล เจนอบรม (2532 : 61) แนะนำเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนี้คือ

- 1) การสำรวจตนเอง เป็นการทำความรู้จักและสำรวจว่าตนสนใจเรื่องใดมากที่สุดมีความสามารถเฉพาะด้านใด สนใจอะไรบ้าง ตลอดเวลาที่ผ่านมามีประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใด มีความพอใจจะเรียนอย่างไร ด้วยวิธีใด
- 2) ทำสมุดบันทึกส่วนตัว เพื่อใช้บันทึกข้อมูล ความคิด เรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้หรือเกิดขึ้นในสมองของเรา สมุดนี้จะช่วยเก็บสะสม ความคิดที่ละเอียดที่ละน้อยเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมให้กว้างไกลออกไป
- 3) กำหนดโครงการที่จะเรียนจากสมุดบันทึก และจากการสำรวจตนเองนำมาขยายเป็นโครงการ แผนการเรียน จะเรียนอย่างไร โดยพิจารณาว่าความรู้ที่ต้องการแสวงหานั้น ช่วยให้เราถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เกิดความพอใจ ความสนุกสนานที่จะเรียนวิชานี้หรือเปล่า ประหยัดเงิน และเวลามากน้อยแค่ไหน
- 4) สร้างห้องสมุดของตนเอง หมายถึง การรวบรวมรายชื่อ ข้อมูล แหล่งความรู้ต่าง ๆ หนังสือที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ตรงกับความสนใจ เพื่อใช้ศึกษาค้นคว้า
- 5) ค้นหาแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น เช่น ผู้รู้ ผู้ชำนาญการในอาชีพต่าง ๆ ห้องสมุด สมาคม เป็นต้น ซึ่งแหล่งความรู้เหล่านี้จะเป็นแหล่งสำคัญในการค้นคว้า
- 6) หาเพื่อนร่วมชั้น เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กันขึ้น
- 7) การเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ที่สนใจ ซึ่งอาจจะเลือกเรียนจากสถานศึกษาที่เปิดสอนเวลาเย็นหรือวันหยุดหรือเรียนทางวิทยุ โทรทัศน์ ไปรษณีย์ จากมหาวิทยาลัยเปิด เป็นต้น โดยที่ลักษณะของการเรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นเรียน

๘) การเรียนรู้จากการฝึกและปฏิบัติ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์

จากการวิจัยของ Penland (1979 อ้างถึงใน สมคิด อิศระวัฒน์, 2538 : 5) พบว่า วิธีการเรียนด้วยตนเองที่นำมาใช้ในการเรียน และเป็นวิธีที่ดีที่สุด คือ การสังเกต การอ่าน การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ การถามคำถาม การฟัง การลองผิดลองถูก

สมคิด อิศระวัฒน์ (2532 : 78) อธิบายว่า สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเมื่อฝึกผู้เรียนให้เป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง มีดังนี้

- 1) ผู้เรียนส่วนหนึ่งอาจไม่รู้ว่าคนกำลังเรียนรู้ คนเหล่านี้คิดว่าการเรียนรู้คือ สิ่งที่เขาต้องทำเมื่ออยู่ในโรงเรียน เรียนจากห้องเรียนเท่านั้น
- 2) ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าคนมีวิธีการเรียนรู้อย่างไร ไม่ได้ตระหนักถึงขั้นตอนของการเรียนรู้ (learning process) และรวมไปถึงวิธีการเรียนรู้ของแต่ละคน
- 3) ความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนแต่ละคนมีไม่เท่ากัน ผู้ที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกต่อการเรียน ต้องมีความเข้าใจว่าเมื่อใดสมควรเข้าไปช่วยเหลือ
- 4) บทบาทของบุคคลแต่ละคนที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มจะต่างกัน
- 5) แนวโน้มการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้มากถ้าผู้เรียนได้เรียนอย่างเป็นทางการ (Self-directed way)
- 6) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไม่จำเป็นต้องเรียนคนเดียว อาจจะสอบถามหรือขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ในบางกรณีอาจทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่ผู้เรียนควรมีความรู้สึกว่าตนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง (Independent Learner) เรื่องของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นเรื่องภายในจิตใต้สำนึกของผู้เรียน เป็นการเปลี่ยนแปลงภายในตัวผู้เรียนมากกว่าเป็นการจัดการภายนอก วิธีการที่บุคคลเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเป็นวิธีที่ช่วยให้บุคคลเกิดความเจริญงอกงามในระดับที่ดี
- 7) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยากถ้าจัดในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพราะตามธรรมชาติสถาบันเป็นผู้กำหนดสิ่งที่จะต้องเป็นต้องทำไว้ การดำเนินการฝึกผู้เรียนให้มีการเรียนรู้ด้วย ตนเองนั้น จึงต้องปรับระบบอื่นให้สอดคล้องด้วย เช่น การวัดผล การจัดชั้นเรียน ตารางการเรียน เป็นต้น
- 8) วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มิใช่วิธีเรียนที่ดีที่สุดแต่เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับบุคคลและในสถานการณ์บางอย่างเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีการที่ผู้เรียนต้องทำ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยเริ่มจากการสำรวจความต้องการการเรียนรู้ของคุณ เมื่อผู้เรียนทราบความต้องการแล้วจะกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ และเลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสม แสวงหาแหล่งความรู้ที่เป็นวัสดุ หรือบุคคล เช่น ตำรา วารสาร งานวิจัย ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น ตลอดจนการประเมินผลการเรียนรู้ของคุณ

2.7 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล เป็นความพร้อมที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลแต่ละคน เริ่มจากความตั้งใจในการศึกษา มีจุดมุ่งหมาย มีการวางแผน มีทักษะในการเรียนรู้ ตลอดจนมีการวัดและประเมินผลตนเอง ดังนั้นตัวนักศึกษา และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพยาบาล จึงอาจเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล จากการศึกษาของ นฤมล เกื่อนมา (2539) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคิดต่อวิชาชีพ สภาพแวดล้อมในวิทยาลัย ด้านหลักสูตร อาจารย์ เพื่อน และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็เป็นตัวแปรพยากรณ์ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่ หรือความรู้สึกรักของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องหรือขึ้นกับลักษณะเฉพาะตัวของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย

ระดับชั้นปี

เมื่อนักศึกษาเรียนอยู่ชั้นปีที่สูงขึ้น มีวุฒิภาวะมากขึ้นก็ย่อมที่จะปรับตัว เรียนรู้ และแสวงหาวิธีปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการของคุณ (จินตนา ยูนิพันธ์, 2534) และเมื่อพิจารณาหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2537 จะพบว่าในหลักสูตรจะมีการกำหนดขอบเขตความสามารถของนักศึกษาในแต่ละชั้นปีแตกต่างกัน เนื่องจากในแต่ละชั้นปีมีสภาพการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จะเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป และพื้นฐานวิชาชีพเป็นส่วนใหญ่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จะเรียนวิชาพื้นฐานวิชาชีพ และวิชาชีพ และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 จะเรียนวิชาชีพทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจะเห็นว่าเมื่อนักศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่สูงขึ้น ขอบเขตความสามารถในการปฏิบัติงานจะมีมากขึ้น และ

มีการศึกษาในรายวิชาที่มีเนื้อหาที่ซับซ้อนขึ้น กล่าวคือ ในชั้นปีที่สูงขึ้นจะเรียนเนื้อหาในรายวิชาที่ยากมากกว่าเนื้อหาในรายวิชาของชั้นปีที่รองลงมา ทำให้ นักศึกษาพยาบาลต้องมีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น นั่นก็แสดงว่าระดับชั้นปีที่ศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของผู้เรียน และเป็นเรื่องที่ได้รับ ความสนใจอย่างมากในวงการศึกษา โดยนักการศึกษาทั้งหลายถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อที่จะตอบปัญหาในเรื่องความสำเร็จหรือล้มเหลวในการเรียนพร้อมทั้งประยุกต์ความรู้ที่ได้ไปใช้ช่วยเหลือและป้องกันปัญหาที่มีผลต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด (Caroll, 1971 อ้างถึงใน วัลลภา ดันดิสุนทร, 2532) อันจะเป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถและ ศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด ไพศาล หวังพานิช (2526) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นสิ่งที่แสดงความสามารถของบุคคลว่าเรียนแล้วรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใดจากการศึกษาของ Maddox (1963 อ้างถึงใน เรณูวัฒน์ โคตรพัฒน์, 2536) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสติปัญญาและความสามารถเฉพาะตัว 50-60 % จากความขยัน ความพยายามและวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 30-40 % Alexander และ Simmon (1975 อ้างถึงใน วาสนา เจือทอง, 2531) ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นฟังก์ชันขององค์ประกอบลักษณะส่วนบุคคล องค์ประกอบด้านสถานศึกษา องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน องค์ประกอบของอิทธิพล ภายนอกอื่น ๆ ที่ไม่สามารถอธิบายได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวข้องกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพราะผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงย่อมหมายถึงผู้นั้นมีความพร้อมในองค์ประกอบต่าง ๆ มากกว่า ซึ่งแสดงถึงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ดีกว่าผู้ที่มีความพร้อมในองค์ประกอบต่าง ๆ น้อยกว่าหรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดำนั่นเอง

ทัศนคติต่อวิชาชีพ

การศึกษายาบาลได้ให้ความสำคัญกับทัศนคติของนักศึกษาพยาบาล ที่มีต่อวิชาชีพพยาบาลดังจะเห็นได้จากปรัชญาของสถาบันซึ่งต้องการบัณฑิตที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ (ศิริรัตน์ จันทรแสงรัตน์, 2538) ทัศนคติเป็นความรู้สึกหรืออารมณ์หรืออารมณ์ที่แสดงออกมาเป็นท่าที และสภาพความพร้อมทางความคิดและจิตใจ ของบุคคลที่จะรับและสนองตอบต่อสิ่งเร้า และสภาพการณ์ต่าง ๆ ในทิศทางที่เป็นบวก ลบ หรือเป็นกลาง (พวงรัตน์ บุญญานุกรักษ์, 2533) ดังที่ Gagne (1985) กล่าวว่า ทัศนคติมีอิทธิพลในการที่บุคคลจะเลือกทำสิ่งต่าง ๆ นั่นคือ บุคคลจะเลือกเรียน และกระทำในสิ่งที่ตนเองชอบ เช่นเดียวกับ นักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ จะมีความกระตือรือร้น มีความอดทน สนใจที่จะใฝ่หาความรู้ มีความรักในการเรียน และรัก

ความก้าวหน้า ในทางตรงกันข้ามถ้านักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาชีพก็ย่อมมีความเบื่อหน่ายการเรียน ไม่ชอบและไม่ตั้งใจเรียน การที่นักศึกษาพยาบาลจะมีความพร้อมในการเรียนรู้ได้ดีมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับทัศนคติต่อวิชาชีพ จึงกล่าวได้ว่าทัศนคติต่อวิชาชีพน่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล

สภาพแวดล้อมในวิทยาลัย

ปัจจุบันการศึกษาสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา ได้เป็นที่สนใจ และนิยมกันอย่างกว้างขวาง เพราะผลที่ได้จากการศึกษาจะทำให้ นักการศึกษาเข้าใจลักษณะของสถาบันนั้น ๆ มากขึ้น และทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญไปใช้เพื่อการวางแผนพัฒนาสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ ให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการความเจริญด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของ การศึกษา สภาพแวดล้อมในวิทยาลัย หมายถึง สภาพการณ์ และลักษณะต่าง ๆ ภายในวิทยาลัยที่นักศึกษารับรู้ได้ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และพัฒนาการทุก ด้านของนักศึกษา

สุชาติ รัชชกุล (2537) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษาอาจแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ สภาพแวดล้อม การบริหาร และ การจัดการ

Astin (1968) ได้แบ่งสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไว้ 4 ประเภทคือ

1. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับเพื่อน (Peers)
2. สภาพแวดล้อมในห้องเรียน (Classroom Environment)
3. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหาร (Administrative Environment)
4. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่ (Physical Environment)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1993 Astin ได้เขียนหนังสือ "What Matters in College?" ขึ้น โดยกล่าวถึง ตัวแปรของสภาพแวดล้อม (Environmental variables) ที่มีอิทธิพลต่อความรู้และทัศนคติในการเรียน โดยเขาได้วัดตัวแปรดังกล่าวโดยใช้ Factor Analysis ได้องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ชนิดของสถาบันการศึกษา (Kind of institution) โดยพิจารณาถึงชนิด (Type) ว่าเป็น วิทยาลัย หรือ มหาวิทยาลัย ที่เปิดสอนชั้นสูงสุดทางการศึกษาระดับใด และอยู่ในสังกัด (Control) ของรัฐบาล หรือเอกชน

2. หลักสูตร (Curriculum) ประกอบด้วย จำนวนรายวิชา วิชาแกนของหลักสูตร (Core Curriculum) หรือ วิชาที่มีเนื้อหารวมของสหสาขาวิชา (Interdisciplinary)
3. อาจารย์ (Faculty) ประกอบด้วย วิธีการสอนที่อาจารย์ชอบใช้ในการจัดการเรียนการสอน การให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษา ทักษะ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ และปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับบุคคลอื่น ๆ และผู้บริหาร
4. กลุ่มเพื่อน (Student's peers) ประกอบด้วย ความสามารถทางวิชาการและความสนใจ ค่านิยม ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ และวิธีการในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ

2.8 การวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Guglielmino (Guglielmino อ้างถึงใน นรินทร์ บุญชู , 2532 : 22-24) ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 14 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เริ่มต้นด้วยให้กลุ่ม ตัวอย่างระบอบองค์ประกอบสำคัญที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง รวมถึงความสามารถ เจตคติ และบุคลิกส่วนตัวที่สำคัญ แล้วนำองค์ประกอบที่ได้จากการสำรวจมาประเมิน นำมาเป็นข้อมูลสำหรับการสร้าง SDLRS (Self- Directed Learning Readiness Scale) แบบวัดนี้เป็นมาตราประมาณค่า (Likert – type item) ให้ตอบคำถามเกี่ยวกับตนเอง จำนวน 41 ข้อ หลังจากได้แก้ไข ปรับปรุงหัวข้อต่าง ๆ แล้วนำเครื่องมือนี้ให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 307 คน ในรัฐจอร์เจีย คานาดา และ รัฐเวอร์จิเนียตอบแบบวัด นำคำตอบมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ (Item Analysis) และวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบ (Factor Analysis) แล้วคัดเลือกข้อความต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขและประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบวัด (Parameter of the test) ได้ค่าความเที่ยง .87 จากการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีองค์ประกอบ 8 ด้าน คือ

- 1) การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ (Openness to Learning Opportunities) หมายถึง การมีพฤติกรรมเป็นผู้รักความก้าวหน้า ใฝ่สร้างอนาคต ยินดีต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ถือว่าการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและคิดว่าความใฝ่รู้เป็นคุณสมบัติของผู้นำ
- 2) อัตมโนทัศน์ในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self-Concept as an Effective Learner) หมายถึง ความต้องการที่จะเรียนรู้และปรารถนาให้มีเวลาที่จะเรียนรู้มากขึ้นในแต่ละวัน คิดว่าการทำความเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ไม่เป็นเรื่องยาก สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเกือบทุกเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ มีความสนุกในการหาคำตอบสำหรับคำถามต่าง ๆ ชอบทดลองเรียนสิ่งใหม่ และชอบสำรวจตรวจสอบปัญหาต่าง ๆ
- 3) การเรียนแบบริเริ่มและอิสระ (Initiative and Independence in Learning)

หมายถึง การเป็นผู้ที่สามารถคิดค้นวิธีการต่าง ๆ ได้หลายแบบสำหรับการเรียนรู้เรื่องใหม่ ยอมรับในความผิดพลาดของตนเอง เป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ชอบเปลี่ยนแปลงวิธีการในการทำงานอยู่เสมอ

4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน (Informed Acceptance of Responsibility for One's Own Learning) หมายถึง การแสดงความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตน ทราบดีว่าต้องการเรียนรู้อะไรถ้าต้องการเรียนรู้สิ่งใดจะหาทางเรียนรู้ให้ได้ เข้าใจบทบาทของตนเองได้ดีว่าตนเป็นใคร อยู่ที่ไหน กำลังทำอะไร ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรเรียนอะไรและจะเรียนอย่างไร เมื่อต้องการเรียนสิ่งที่ยากก็ไม่ย่อท้อ ถ้าเป็นเรื่องที่สนใจ และสามารถบอกได้ว่าตนมีความถนัดในเรื่องใด

5) ความรักในการเรียนรู้ (Love of Learning) หมายถึง การเป็นผู้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รักและใฝ่ใจในการเรียนรู้อยู่เสมอ มีความชื่นชอบผู้ที่รักการเรียนรู้อะไรใหม่อยู่เสมอ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ และเห็นว่าการสอบไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่ความเข้าใจต่อเรื่องที่ศึกษามีความสำคัญมากกว่า มีความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต

6) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative) หมายถึง การไม่ทอดทิ้งที่จะคิดในสิ่งที่คิดและทำในสิ่งที่ต่างจากผู้อื่นเสมอ เมื่อประสบกับปัญหาที่ไม่เข้าใจจะไม่หลีกเลี่ยงไปจากสิ่งนั้น ชอบสถานการณ์การเรียนที่มีการท้าทาย สามารถทำงานตามลำพังได้ดี และสามารถนำความคิดไปปฏิบัติให้เกิดผลได้

7) การมองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future) หมายถึง การคิดเกี่ยวกับเรื่องในอนาคต การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในชีวิต มองว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายไม่ใช่สัญญาณให้หยุดทำ มีความพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้ และมีความคิดว่าการเรียนรู้ทำให้เกิดความก้าวหน้า

8) ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษา และทักษะการแก้ปัญหา (Ability to Use Basic Study Skill and Problem – Solving Skills) หมายถึง การมีความสามารถในการตัดสินใจศึกษาเรื่องใหม่อยู่เสมอ ทราบแหล่งข้อมูลที่ต้องการค้นหา มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มีทักษะการฟัง การอ่าน การเขียน การจำ และการค้นหาข้อมูลจากสื่อที่ทันสมัย ชอบเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลาย และสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง

ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับ ผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีนักการศึกษาต่อเนื่องและนักการศึกษาผู้ใหญ่หลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่แนวคิดของ Guglielmino ได้รับการยอมรับมากที่สุด เนื่องจากเครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Guglielmino ได้นำไปทดสอบกับผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่กว่า 25,000 คน และผู้เรียนวัยเด็กกว่า 5,000 คน และเครื่องมือนี้ยังได้รับ

การเปลี่ยนแปลงเป็นภาษาต่าง ๆ หลายภาษา เช่น ภาษาสเปน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาเกาหลี ภาษาจีน เป็นต้น (Guglielmino et al., 1977)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่กล่าวมาทั้งหมด จะพบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นคุณลักษณะที่นักการศึกษาให้ความสนใจ และให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นเสมือนเครื่องมือในการเรียนรู้ของบุคคล เพื่อใช้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการประเมินลักษณะของบุคคล ตามองค์ประกอบสำคัญทั้ง 8 ด้าน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์วัดระดับของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ผู้ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากกว่ามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่า (นฤมล เกื้อนมา , 2539) ดังนั้นความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล จึงเป็นสิ่งที่นักการศึกษาพยาบาลทั้งหลายต้องให้ความสำคัญที่จะปลูกฝังให้มีในตัวนักศึกษาศึกษาพยาบาลทุกคน อันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ตลอดจนทักษะในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตแก่นักศึกษา ซึ่งเป็นเป้าหมายของการศึกษาพยาบาล (Thompson , 1993) ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในส่วนนี้จึงเลือกศึกษาพัฒนาวิธีการจัดการสอนที่ช่วยส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้การจัดการสอนบนเว็บ (Web-Based Instruction) ซึ่งกระบวนการในการจัดการสอนเน้นการส่งเสริมคุณสมบัติตามองค์ประกอบของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 8 ด้าน คือ เปิดโอกาสการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถกำหนดแผนการเรียนรู้ กำหนดสถานที่ กำหนดเวลาที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ให้อิสระในการเลือกรูปแบบการเรียนที่ตนเองพอใจ ฝึกให้ผู้เรียนบังคับตนเองให้กระทำในสิ่งที่ควรกระทำ และสอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ที่ตนวางไว้ รวมถึงส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ได้แสดงความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ใช้ทักษะการอ่าน การฟัง การเขียน การจำ และคิดค้น เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตำรวจปัญหาต่างๆ โดยใช้ความคิดหลายทาง มีโอกาสในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และเลือกทรัพยากรที่เป็นบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม อันจะสร้างความรู้สึกรักให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ และหันมาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างมากขึ้น จนการเป็นความรู้สึกรักที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องบ่งชี้คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลที่จะเรียนรู้และจะมีการเปลี่ยนแปลงแสดงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะวัดได้จากการที่ ผู้เรียนได้เข้าไปในกระบวนการสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดให้และออกจากกระบวนการได้ตรงตามคาดหวังของผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ นั้น (สุวิมล จอดพิมาย , 2537 : 34) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีอยู่ด้วยกัน 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน เช่น ความสามารถ ความพร้อมในการเรียนรู้ ภูมิหลังที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการเรียน ได้แก่ ลักษณะและบรรยากาศของสถานที่เรียนรวมทั้งหลักสูตรและวิธีการสอน (สุภาพรรณ โคตรจรัส , 2527 อ้างในสุวิมล จอดพิมาย , 2537 : 35)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของผู้เรียน และเป็นเรื่องที่ได้ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการศึกษา โดยนักการศึกษาทั้งหลายถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญในการค้นหาความรู้เพื่อที่จะตอบปัญหาในเรื่องความสำเร็จหรือล้มเหลวในการเรียนพร้อมทั้งประยุกต์ความรู้ที่ได้ไปใช้ช่วยเหลือและป้องกันปัญหาที่มีผลต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด (Carroll , 1971 อ้างถึงใน วัลลภา ดันดิสุนทร , 2532) อันจะเป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด ไพศาล หวังพานิช (2526) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นสิ่งที่แสดงความสามารถของบุคคลว่าเรียนแล้วรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใดจากการศึกษาของ Maddox (1963 อ้างถึงใน เรณูวัฒน์ โคตรพัฒน์ , 2536) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสติปัญญาและความสามารถเฉพาะตัว 50-60 % จากความขยัน ความพยายามและวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 30-40 % Alexander และ Simmon (1975 อ้างถึงใน วาสนา เจือทอง . 2531) ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นฟังก์ชันขององค์ประกอบลักษณะส่วนบุคคล องค์ประกอบด้านสถานศึกษา องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน องค์ประกอบของอิทธิพลภายนอกอื่น ๆ ที่ไม่สามารถอธิบายได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวข้องกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพราะผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงย่อมหมายถึงผู้นั้นมีความพร้อมในองค์ประกอบต่าง ๆ มากกว่า ซึ่งแสดงถึงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ดีกว่าผู้ที่มีความพร้อมในองค์ประกอบต่าง ๆ น้อยกว่าหรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดำนันเอง

3.2 วิธีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลทางการศึกษา คือ กระบวนการที่พยายามค้นหาระดับที่แสดงถึงปริมาณของคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งในตัวบุคคล หรือสิ่งของ หรือเหตุการณ์ตัวอย่างเช่น การวัดความสูงของนักเรียน หรือการวัดความยาวของตัวโด้ หรือการใช้แบบสอบถามเพื่อวัดลักษณะของบุคคล ด้านชาวปัญญา ด้านความถนัด ด้านผลสัมฤทธิ์ เป็นต้น (เขาวดี วิบูลย์ศรี , 2540) การวัดผลจะอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งปริมาณหรือตัวเลขตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การวัดผลทางการศึกษาก็เป็นกระบวนการที่พยายามระบุระดับของลักษณะในตัวบุคคลหรือสิ่งของตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้เช่นกัน โดยประกอบด้วยการวัด เครื่องมือ และหน่วยการวัด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแสดงถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวในการเรียน ซึ่งหมายถึง เป็นตัวแสดงของผลทางการศึกษาว่าสำเร็จหรือล้มเหลวนั่นเอง จึงถือได้ว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการวัดผลทางการศึกษา

แบบสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) ส่วนมากจะเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยให้ครูสามารถตัดสินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะเป็นวิธีการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความอิสระได้มากกว่าวิธีอื่น ๆ เมื่อเทียบกับกระบวนการเรียนการสอนที่มีอยู่ วัดจุดประสงค์พื้นฐานของแบบสอบผลสัมฤทธิ์ คือ ประการแรก เพื่อเป็นเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน อันเป็นข้อมูลที่ได้รับสำหรับการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล ประการที่สอง เพื่อเป็นการตรวจสอบความสามารถของนักเรียนแต่ละคนซึ่งแตกต่างกันโดยธรรมชาติ ดังนั้น การที่จะให้บุคคลต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาความสามารถเฉพาะคนที่มืออยู่อย่างเหมาะสม จึงก่อให้เกิดการพัฒนาแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่มี ประสิทธิภาพขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดระดับความสามารถของบุคคลเพื่อจำแนกความสามารถของบุคคลที่แตกต่างกัน ทำให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับระดับความสามารถของบุคคลต่าง ๆ ได้

3.2.1 ความหมายของแบบสอบผลสัมฤทธิ์

ความหมายทั่วไปของแบบสอบผลสัมฤทธิ์นั้น มีองค์กรและบุคคลหลายท่าน ได้ให้คำนิยามไว้ เช่น Encyclopedia World Dictionary ได้กล่าวว่า “แบบสอบผลสัมฤทธิ์” คือแบบสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวัดผลของการเรียนหรือการสอน

Webster's New International Dictionary of the English Language ได้ให้ความหมายว่า เป็นแบบสอบมาตรฐานที่ใช้สำหรับวัดทักษะหรือความรู้ที่เรียนมา

รอสส์และสแตนลีย์ (Ross and Stanley , 1967) ได้ให้ความหมายสั้น ๆ ว่า “แบบสอบผลสัมฤทธิ์” หมายถึงแบบสอบที่ใช้วัดความสามารถทางวิชาการเช่นแบบสอบวิชาเลขคณิต แบบสอบวิชาพีชคณิต ฯลฯ เป็นต้น

จากความหมายของแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าแบบสอบผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้น มักจะมีความมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและทักษะต่าง ๆ ของแต่ละสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาวิชาทั้งหลายที่ได้จัดสอนในระดับชั้นเรียนต่าง ๆ ของแต่ละ โรงเรียน ลักษณะของแบบสอบผลสัมฤทธิ์มีทั้งที่เป็นข้อเขียน (Paper and Pencil Test) และที่เป็นภาคปฏิบัติจริง (Performance Test)

สิ่งที่แบบสอบผลสัมฤทธิ์ควรจะวัดคืออะไร จะตัดสินโดยพิจารณาว่าอะไรคือสิ่งที่แบบสอบผลสัมฤทธิ์นั้นเกี่ยวข้องกับอยู่ โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์เชิงเหตุผล จะช่วยให้ผู้สร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์มีความรู้และความคิดที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับขอบข่ายของเนื้อหาที่ควรจะวัดในแบบสอบผลสัมฤทธิ์ คือ แนวความคิดจากผู้กำหนดหลักสูตร รวมทั้งจากผู้เขียนตำรา ครู-อาจารย์ที่สอน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ ด้วย เนื่องจากแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ดีและมีคุณค่า จะต้องสร้างให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ทางการศึกษากำหนดไว้ ดังนั้น การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา เพื่อการเรียนการสอนจึงต้องชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถวัดได้ในเชิงพฤติกรรม ดังที่บลูมและคณะ (Bloom et al., 1967) ได้เรียกวัตถุประสงค์ดังกล่าวว่า “วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม” (Behavioral Objectives)

3.2.2 ข้อตกลงเบื้องต้นของแบบสอบผลสัมฤทธิ์

จากความหมายของแบบสอบผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวมาแล้ว การสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์จึงควรคำนึงถึงข้อตกลงเบื้องต้น 3 ข้อดังนี้

- 1) เนื้อหา หรือทักษะภายในขอบเขตที่ครอบคลุมในแบบสอบผลสัมฤทธิ์นั้น
- 2) ผลผลิตที่แบบสอบผลสัมฤทธิ์วัดนั้นจะต้องเป็นผลผลิตเฉพาะ ที่เกิดจากการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการเท่านั้น จะวัดผลผลิตอย่างอื่นไม่ได้
- 3) ผลสัมฤทธิ์หรือความรู้ต่าง ๆ ที่แบบสอบผลสัมฤทธิ์วัดได้นั้น ถ้าจะนำไปเปรียบเทียบกันแล้ว ผู้เข้าสอบทุกคนจะต้องมีโอกาสได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน

3.2.3 ประเภทของแบบสอบผลสัมฤทธิ์

การจำแนกประเภทของแบบสอบผลสัมฤทธิ์มีด้วยกันหลายแบบ แต่แบบที่ได้รับความนิยมโดยทั่วไปวิธีหนึ่งคือการแบ่งประเภทของแบบสอบผลสัมฤทธิ์ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐาน และแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นเพื่อใช้ในชั้นเรียน

แบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐาน เป็นแบบสอบที่สร้างขึ้นโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมากกว่าที่จะสร้างขึ้นโดยบุคคลหนึ่งเพียงบุคคลเดียวเท่านั้น ตามปกติแล้วผู้สร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐานมักจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและการประเมินผล รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ ตลอดจนครูใน โรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดขอบข่ายเนื้อหาวิชาที่ต้องการทดสอบให้เหมาะสม

แบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้น ถือว่าเป็นแบบสอบที่มีคุณค่าในการวัดหรือตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้เหมาะสมกว่าแบบสอบประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะถ้าพิจารณาตามบทบาทแล้ว ครูย่อมจะเป็นผู้ที่ทราบความสามารถของนักเรียนที่ตนสอนได้เป็นอย่างดี จึงสามารถที่จะสร้างข้อกระทงของแบบสอบให้เหมาะกับระดับการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้

ปัจจุบันนี้ นักการศึกษามีแนวคิดว่าการเรียนการสอนนั้นควรจะเน้นในเรื่องของการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของการศึกษามากกว่าที่จะเน้นในเรื่องของการเปรียบเทียบความสามารถระหว่างกลุ่ม ผู้เรียน จึงเกิดแนวความคิดในการแบ่งประเภทของแบบสอบผลสัมฤทธิ์ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ แบบสอบอิงกลุ่ม และแบบสอบอิงเกณฑ์ ถึงแม้ว่ายังไม่มีความสะดวกต้องกันที่สมบูรณ์เกี่ยวกับความหมายของแบบสอบทั้งสองก็ตาม แต่พื้นฐานสำคัญในการแบ่งประเภททั้งสองนั้นก็คือผู้เขียนส่วนใหญ่ได้เน้นถึงความแตกต่างทางด้านมาตรฐานของการเปรียบเทียบที่ใช้ในการตีความเรื่องคะแนนผลสัมฤทธิ์ที่ผู้สอบได้

จากการศึกษาทบทวนเอกสารเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่แสดงถึงการประสบผลสำเร็จทางการศึกษา นั่นคือเกิดการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ ผู้สอนต้องการ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบล้วนมีจุดมุ่งหมายคือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ นั่นก็หมายถึงต้องเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั่นเอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการสอน โดยใช้วิธีการจัดการสอนบนเว็บ โดยใช้ระยะเวลาในการจัดการสอน 3 สัปดาห์ มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบสอบผลสัมฤทธิ์ในแบบที่ผู้สอน

เป็นผู้สร้างขึ้นเองเพื่อใช้วัดตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้ ใช้ลักษณะการสอบแบบอิงเกณฑ์เนื่องจากผู้วิจัยต้องการนำไปเปรียบเทียบระดับความรู้ในด้านเนื้อหาที่ได้เรียนมาแล้วของแต่ละบุคคลเป็นหลักฐานระหว่างกลุ่มทดลองซึ่งเรียนโดยใช้การจัดการสอนบนเว็บ และกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยวิธีการสอนปกติ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสอนบนเว็บ

ถึงแม้ว่าการใช้งานอินเทอร์เน็ตจะมีอยู่มากมายหลายรูปแบบก็ตาม แต่ในวงการการศึกษาของไทยในขณะนี้ยังมีการนำอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเรียนการสอนโดยตรงค่อนข้างน้อย สถาบันการศึกษาส่วนมากทั้งในระดับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยจะมีการใช้อินเทอร์เน็ตในรูปแบบของการใช้โปรยณียธิ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง รวมถึงการสืบค้นสารสนเทศในเว็ลด์ไวด์เว็บ การถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล การสนทนาในกลุ่มอภิปรายและการขอเข้าใช้ระบบจากระยะไกล ซึ่งเป็นรูปแบบของการใช้งานทั่วไปมากกว่าการจะนำมาใช้ในบทบาทของการเรียนการสอนที่แท้จริง

อย่างไรก็ตามด้วยความสามารถของการติดต่อสื่อสารในข่ายงาน และเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีราคา ตกลงในปัจจุบัน ทำให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาบางแห่งในประเทศไทย เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ฯลฯ สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนได้ทั้งในการศึกษาระบบปิด และการศึกษาทางไกล โดยการใช้ในรูปแบบที่นิยมกันในต่างประเทศ อาทิเช่น

- การสอนบนเว็บด้วยการบรรจุเนื้อหาบทเรียนลงในเว็บไซต์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนเพิ่มเติมหรือทบทวนภายหลังจากเรียนในชั้นเรียนแล้ว โดยควบคู่ไปกับการใช้โปรยณียธิ์อิเล็กทรอนิกส์และกระดานข่าว
- การใช้โปรยณียธิ์อิเล็กทรอนิกส์ในการส่งเนื้อหาบทเรียนไปยังผู้เรียน เมื่อผู้เรียนอ่านบทเรียนนั้นแล้วก็สามารถถามคำถามที่ตนสงสัยหรือทำงานตามที่ได้รับมอบหมายส่งกลับไปยังผู้สอนได้ และยังสามารถใช้ในลักษณะการอภิปรายและการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ด้วย
- ผู้สอนสามารถสั่งงานให้ผู้เรียนทำการค้นคว้าในหัวข้อบทเรียนได้จากการสืบค้นสารสนเทศจากเว็บไซต์ของห้องสมุดแบบเชื่อมต่อตรง (on-line) หรือการสั่งให้นำเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนนั้น ๆ มาเสนอในชั้นเรียนเพื่อประกอบการเรียนได้
- การสร้างเว็บไซต์ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเพื่อให้สารสนเทศเกี่ยวกับสถาบันนั้น ๆ เพื่อเป็นที่ที่ผู้สอนสามารถเสนอความรู้ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนได้
- การถ่ายโอนแฟ้มข้อมูลประเภทต่าง ๆ มาใช้เพื่อประกอบการเรียนการสอน

- การสนทนาในเวลาจริงโดยการพิมพ์ข้อความหรือใช้เสียงโต้ตอบกันโดยที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องเดินทางมานั่งรวมกันในห้องเรียน
- การให้ผู้เรียนรวมในกลุ่มอภิปรายในอินเทอร์เน็ตเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และขยายวิสัยทัศน์ในหัวข้อที่สนใจและอภิปรายกันนั้นมาใช้ในการเรียนได้
- การจัดทำโครงการและกิจกรรมบนอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ร่วมมือกันสร้างบทเรียนเพื่อสามารถผู้เรียนร่วมกันได้ รวมถึงการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการศึกษาระหว่างผู้เรียนและสถาบันด้วย

ในเรื่องการทำโครงการและกิจกรรมบนข่ายงานอินเทอร์เน็ตนั้น ในขณะนี้ได้มีสถาบันการศึกษาบางแห่งและหน่วยงานรัฐบาลมีการประยุกต์ใช้ข่ายงานอินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนแล้วตัวอย่างหนึ่งของข่ายงานนี้ ได้แก่ “โครงการ School Net Thailand” ซึ่งเป็นโครงการของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) เพื่อเชื่อมโยงโรงเรียนมัธยมในประเทศไทยเข้าสู่ข่ายงานอินเทอร์เน็ต

เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) หรือที่เรียกกันอย่างสั้น ๆ ว่า “เว็บ” เป็นสิ่งทีเรียกว่า แนวคิดหรือมโนคติ (Concept) โดยที่มีได้เป็นโปรแกรม หรือระบบ หรือเกณฑ์วิธีใด ๆ แต่อย่างใด ทั้งสิ้น ในความจริงถ้าจะเรียกกันให้ถูกต้องแล้ว เว็บจะเป็นส่วนต่อประสานซึ่งร่วมกับส่วนต่อประสานอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถทำงานได้อย่างสะดวกรวดเร็วกว่าการใช้คำสั่งหรือโปรแกรมที่เคยใช้กันมาแต่เดิม อาจกล่าวได้ว่า “เวิลด์ไวด์เว็บเป็นการบรรจบกันของแนวคิดทางด้านคอมพิวเตอร์สำหรับการเสนอและเชื่อมโยงสารสนเทศที่กระจัดกระจายอยู่ในอินเทอร์เน็ตเพื่อให้สามารถค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศเหล่านั้นได้โดยง่าย” (John, 1995 : 6)

เว็บเป็นแนวคิดที่บรรจุเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อทำให้อินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่น่าสนใจมากขึ้น การสืบค้นในเว็บจะเต็มไปด้วยข้อได้เปรียบของเทคโนโลยีเหล่านี้เพื่อช่วยให้อินเทอร์เน็ตง่ายและสะดวกในการใช้งาน ซึ่งรวมถึงความสามารถของการเชื่อมโยงหลายมิติของเว็บและความสามารถทางด้าน สื่อประสมจึงทำให้การสืบค้นในเว็บในลักษณะกราฟิกเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย

ถึงแม้ว่าการเชื่อมโยงหลายมิติและเทคโนโลยีของซีดี-รอม ในการทำให้มีการเชื่อมโยงหลายมิติในซอฟต์แวร์โปรแกรมต่าง ๆ จะมีมาก่อนที่ ดร.เบอร์เนอร์ส-ลี จะสร้างเว็บขึ้นมาก็ตาม แต่ด้วยความฉลาดหลักแหลมของ ดร.เบอร์เนอร์ส-ลี ทำให้เขานำความสามารถของข้อความหลายมิติของเทคโนโลยีซีดี-รอม รวมเข้ากับการเข้าถึงของอินเทอร์เน็ตทั่วโลก ด้วยเหตุผลนี้จึงทำ

ให้ออกสารข้อความหลายมิติสามารถบรรจุการเชื่อมโยงเข้ากับข้อมูลใด ๆ ก็ได้ในอินเทอร์เน็ต มิใช่เพียงเฉพาะภายในซีดี-รอม หรือ ฮาร์ดดิสก์ของผู้ใช้คนนั้นเท่านั้น

ด้วยความสามารถนี้เองจึงทำให้เว็บเป็นที่สนใจของวงการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น นักการศึกษาและ นักวิทยาศาสตร์ให้ความสนใจกับเว็บอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะทำให้สามารถค้นหาและแบ่งปันข้อมูลซึ่งกันและกัน ได้อย่างทั่วถึง สารสนเทศจากส่วนต่าง ๆ ของโลกสามารถนำมาปะติดปะต่อกันและจัดการทดลองที่ซ้ำในเรื่องเดียวกันลงไปได้ และสามารถอภิปรายถกเถียงสมมติฐานกันได้ก่อนที่จะพิมพ์เป็นสิ่งพิมพ์ ในขณะที่อินเทอร์เน็ตให้ความสามารถในการติดประกาศผลงานวิจัยและการทดลองในทันที เว็บก็ให้โอกาสในการที่จะเชื่อมสัมพันธ์สิ่งที่ค้นพบนั้นกับรายงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วย

เว็บยังทำให้ผู้ใช้คอมพิวเตอร์ทั่วไปที่มีไมโครวิชาการหลงเสน่ห์ได้เช่นกัน ด้วยความสามารถในการก้าวกระโดดจากสารสนเทศในเว็บ ไซด์หนึ่งไปยังเว็บ ไซด์อื่น ๆ ทั่วโลกทำให้ผู้ใช้มีประสบการณ์ในด้านเชิงโต้ตอบ ได้อย่างน่าทึ่งทีเดียว ทั้งนี้เนื่องจากการใช้งานในเว็บจะไม่เป็นไปอย่างเฉื่อยช้าดังเช่นการอ่านหนังสือ ฟังการบรรยาย หรือดูภาพยนตร์อย่างที่เคยเป็นมา แต่เว็บจะเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ใช้ให้มีความกระฉับกระเฉงและมีการสำรวจข้อมูลสารสนเทศในหัวข้อต่าง ๆ ที่คนสนใจลักษณะที่มีไซ้เรียงลำดับเชิงเส้นตรงอีกต่อไป

นอกจากนี้ ความสามารถทางด้านสื่อประสมยังทำให้สิ่งที่อยู่บนจอมอนิเตอร์มีไซ้เป็นหน้าของ ข้อความที่น่าเบื่อหน่ายดังที่เคยเป็นมา ทั้งนี้โดยการเพิ่มสีสันของข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ให้กับข้อมูลที่อยู่บนจอมอนิเตอร์นั้นเพื่อดึงดูดความสนใจ และเพิ่มคุณค่าให้กับข้อมูลที่เสนอได้เป็นอย่างมาก จากศักยภาพและความน่าสนใจเหล่านี้จึงทำให้มีผู้ใช้เว็บในวงการต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงธุรกิจในลักษณะของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือที่เราเรียกกันสั้น ๆ ว่า “อี-คอมเมิร์ซ” (e-commerce) นอกจากนี้ การเพิ่มสิ่งที่เป็นกราฟิกในลักษณะสื่อประสมนี้ทำให้เว็บสามารถนำมาใช้ในทางด้านการศึกษาได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างเช่น เว็บ ไซด์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการศึกษาสามารถเพิ่มภาพถ่าย ภาพวาด แผนภูมิ และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อความตื่นเต็นในการเรียน และเพิ่มพูนความรู้และ ประสบการณ์แก่ผู้เรียนได้ สิ่งเหล่านี้จึงนำมาสู่การสอนรูปแบบใหม่ในลักษณะของ “ การสอนบนเว็บ ” (Web-Based Instruction) ซึ่งคือการใช้เว็บเป็นแหล่งบรรจุข้อมูลความรู้เพื่อใช้ในการเรียนการสอน นั่นเอง

“ Web-Based Instruction ” ราชบัณฑิตยสถาน ได้บัญญัติศัพท์ของคำนี้ไว้ว่า “ การสอนบนเว็บ ” เนื่องจากเมื่อมีการพูดหรือเขียนในภาษาอังกฤษจะใช้ว่า “ on web ” ซึ่งเมื่อแปลเป็นภาษาไทยอย่างตรงตัวแล้วก็คือ “ บนเว็บ ” (ราชบัณฑิตยสถาน , 2543) หรืออาจจะมีชื่ออื่น ๆ แต่ก็มี ความหมายเดียวกัน คือ การสอนโดยใช้เว็บเป็นสื่อ โดยอาจบรรจุเนื้อหาวิชาทั้งหมดบนเว็บ หรือเป็นวิชาที่ใช้เว็บเสริมการเรียนรู้ หรือการใช้ทรัพยากรบนเว็บมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

4.1 ความหมายของการสอนบนเว็บ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการสอนบนเว็บไว้ ดังนี้

พาร์สัน (Parson , 1997) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการสอนโดยใช้เว็บทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนเท่านั้นในการส่งความรู้ไปยังผู้เรียน การสอนลักษณะนี้มีหลายรูปแบบและมีคำที่เกี่ยวข้องกันหลายคำ อาทิเช่น วิชาออนไลน์ (Courseware Online) และการศึกษาทางไกลออนไลน์ (Distance Education Online) เป็นต้น

ข่าน (Khan , 1997) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสอนบนเว็บเป็นโปรแกรมการเรียนการสอนในรูปแบบของสื่อหลายมิติ (Hypermedia) ที่นำคุณลักษณะและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเว็ทเวิร์ดเว็บมาใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้

รีแลนและกิลลานี (Relan and Gillani , 1995) ได้กล่าวว่า การสอนบนเว็บเป็นการประยุกต์อย่างแท้จริงของการใช้วิธีการต่าง ๆ มากมาย โดยการใช้เว็บเป็นทรัพยากรเพื่อการสื่อสารและใช้เป็นโครงสร้างสำหรับการแพร่กระจายการศึกษา

คลาก (Clark , 1996) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสอนบนเว็บเป็นการสอนรายบุคคลโดยการใช้ข่ายงานคอมพิวเตอร์สาธารณะหรือข่ายงานส่วนบุคคล โดยการใช้โปรแกรมค้นดูในการเสนอผล และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยผ่านทางข่ายงาน

จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การสอนบนเว็บเป็นการใช้ในการเรียนการสอนโดยอาจใช้เว็บเพื่อนำเสนอบทเรียนในลักษณะสื่อหลายมิติของวิชาทั้งหมดตามหลักสูตร หรือใช้เป็นเพียงการเสนอข้อมูลบางอย่างเพื่อประกอบการสอนก็ได้ รวมทั้งใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะต่าง ๆ ของการสื่อสารที่มีอยู่ในระบบอินเทอร์เน็ต เช่น การเขียนโต้ตอบระหว่างกันทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และการพูดคุยสดด้วยข้อความและเสียง มาใช้ประกอบด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4.2 รูปแบบของการจัดการสอนบนเว็บ

การสอนบนเว็บสามารถใช้ได้กับทุกสาขาวิชา โดยอาจเป็นการใช้เว็บเพื่อสอนวิชานั้นทั้งหมดหรือเพื่อใช้ประกอบเนื้อหาวิชาได้ พาร์สัน (Parson , 1997) ได้แบ่งการสอนบนเว็บเป็น 3 รูปแบบดังนี้

4.2.1 วิชาเอกเทศ (Stand-alone course หรือ Web-Base Course) เป็นวิชาที่เนื้อหาและทรัพยากรทั้งหมดจะมีการนำเสนอบนเว็บ รวมถึงการสื่อสารกันเกือบทั้งหมดระหว่างผู้สอนและผู้เรียนทางคอมพิวเตอร์ การใช้รูปแบบนี้สามารถใช้ได้กับวิชาที่ผู้เรียนนั่งเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาและส่วนมากแล้วจะใช้ในการศึกษาทางไกลโดยผู้เรียนจะลงทะเบียนเรียนและมีการโต้ตอบกับผู้สอนและผู้เรียนร่วมชั้นคนอื่น ๆ ผ่านทางการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต ด้วยวิธีการนี้ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัย อทาบาสกา (Athabasca University) จัดให้มีวิชาเอกเทศหลายวิชาเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการสอนทางไกลในระดับปริญญาโทและปริญญาตรี และมหาวิทยาลัยแห่งโอคลาโฮมากลาง (University of Central Oklahoma) จัดให้มีชั้นเรียนโดยการใช้เว็บในลักษณะการศึกษาทางไกลเรียกว่า “ ชั้นเรียน ไซเบอร์ ” (Cyber Class) โดยผู้เรียนไม่ต้องเดินทางไปมหาวิทยาลัยแต่ทำการเรียนผ่านทางอินเทอร์เน็ตทั้งหมดนับตั้งแต่การลงทะเบียนเรียน บันทึกเปิดเข้าไปดูรายละเอียดและวิธีการเรียน ศึกษาเนื้อหาจากเว็บไซด์ของอาจารย์ประจำวิชา ค้นคว้าเพิ่มเติมจากเว็บไซด์อื่น ๆ ทำกิจกรรมส่งทาง อีเมลล์หรือทางไปรษณีย์ถ้าเป็นชิ้นงานที่ไม่สามารถส่งทางอีเมลล์ได้ และติดต่อสื่อสารกับผู้สอนและผู้เรียนอื่นทางอีเมลล์และโทรศัพท์บนเว็บ

4.2.2 วิชาใช้เว็บเสริม (Web Supported Course) เป็นการที่ผู้สอนและผู้เรียนจะพบกันในสถาบันการศึกษา แต่ทรัพยากรหลาย ๆ อย่าง เช่น การอ่านเนื้อหาที่เกี่ยวกับบทเรียนและข้อมูลเสริม จะอ่านจากเว็บไซด์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยที่ผู้สอนกำหนดมาให้หรือที่ผู้เรียนหาเพิ่มเติม ส่วนการทำงานที่สั่งการทำกิจกรรม และการติดต่อสื่อสาร จะทำกันบนเว็บเช่นกัน

4.2.3 ทรัพยากรการสอนบนเว็บ (Web Pedagogical Resource) เป็นการนำเว็บไซด์ต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชามาใช้เป็นส่วนหนึ่งของวิชานั้น หรือใช้เป็นกิจกรรมการเรียนของวิชา ทรัพยากรเหล่านี้จะอยู่ในหลากหลายรูปแบบ เช่น ข้อความ ภาพกราฟฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับเว็บไซด์ ฯลฯ

การสอนบนเว็บเป็นการประยุกต์ใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ หลายรูปแบบ โดยการใช้เว็บเป็นแหล่งเก็บเนื้อหาบทเรียนตามหลักสูตร ใช้เว็บในการเสริมเนื้อหาจากการเรียน ใช้เป็นแหล่งทรัพยากรในการค้นคว้าเพิ่มเติม และใช้ในการสื่อสาร การสอนบนเว็บใช้ได้ทั้งการสอนในระบบโรงเรียนและในลักษณะการศึกษาทางไกลซึ่งกำลังเป็นที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน

1) การสอนบนเว็บในระบบโรงเรียน ซึ่งมีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่เรียนตามวิชาอยู่ แล้วจะมีวิธีการเรียนโดยผู้สอนจะมีการพบกันอย่างน้อยในครั้งแรกของการเปิดภาคเรียน เพื่อที่ผู้สอนจะอธิบายวิธีการเรียนและให้ประมวลรายวิชาซึ่งมีรายละเอียดของการเรียนว่าจะต้องเรียนในหัวข้อใดบ้างในเว็บไซต์ที่ผู้สอนจัดทำไว้สำหรับวิชานั้น และอาจมีการทำงานส่งด้วยในแต่ละสัปดาห์ เมื่อผู้เรียนทราบถึงวิธีการเรียนแล้วจะต้องมีรหัสเพื่อบันทึกเข้าไปเรียนในเว็บไซต์เพื่อเรียนเนื้อหาที่กำหนดไว้ รวมถึงที่อยู่ อีเมลล์เพื่อการติดต่อระหว่างกันด้วย หากมีคำถามหรือข้อสงสัยก็สามารถส่งอีเมลล์ไปยังผู้สอน หรือจะไปพบผู้สอนด้วยตนเองก็ได้เช่นกัน หรือ ติดต่อกับผู้เรียนคนอื่น ๆ ด้วยอีเมลล์และการพูดคุยกันด้วยโปรแกรม Chat หรือ ICQ ในเนื้อหาบทเรียนนั้นอาจมีการให้ผู้เรียนเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์อื่น ๆ เพื่ออ่านเนื้อหาเพิ่มเติม หรือผู้เรียนเองต้องค้นคว้าจากเว็บไซต์อื่นเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายและส่งทางอีเมลล์ การประเมินผลการเรียนทำได้โดยการที่ผู้สอนสามารถเข้าไปดูการลงบันทึกเข้าเรียนของผู้เรียนแต่ละคนว่าได้เข้ามาอ่านบทเรียนตามที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมถึงการส่งงานและการสอบซึ่งสามารถทำได้โดยทาง อีเมลล์เช่นกัน นอกจากนี้ในลักษณะนี้แล้ว หากเป็นการเรียนในชั้นเรียนปกติจะมีการใช้เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียนมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในวิชานั้น หรือใช้เป็นกิจกรรมการเรียนในวิชา โดยที่ผู้สอนและผู้เรียนมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในวิชานั้น หรือใช้เป็นกิจกรรมการเรียนในวิชา โดยที่ผู้สอนและผู้เรียนอาจร่วมกันค้นหาเว็บไซต์ ๆ มาใช้ประกอบการเรียน และมีการสื่อสารกันด้วยอีเมลล์เพื่อปรึกษาการเรียนร่วมด้วย ขณะนี้หลายคณะในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการสอนในลักษณะนี้บ้างแล้ว โดยอาจใช้การสอนบนเว็บอย่างเต็มรูปแบบหรืออาจใช้ประกอบการเรียนปกติโดยใช้เว็บเสริม

2) การสอนบนเว็บในการศึกษาทางไกล จะเป็นในรูปแบบ “มหาวิทยาลัยเสมือน” โดยที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเดินทางไปยังสถานศึกษา แต่สามารถเรียนในเวลาที่เหมาะสมไม่ว่าจะอยู่ในที่ใด ๆ ในโลก ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาและประหยัดเงินในการเดินทาง นับตั้งแต่การลงทะเบียนเรียนเพื่อขอรหัสบันทึกเข้าเรียน การเรียนเนื้อหาตามหลักสูตรจากเว็บไซต์ของอาจารย์ประจำวิชาและเว็บไซต์อื่น ๆ ที่กำหนด รวมถึงการค้นคว้าเพิ่มเติมในเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยผู้เรียนเองด้วย การทำ กิจกรรมหรือส่งงานที่ได้รับมอบหมายจะส่งได้โดยทางอีเมลล์และแนบแฟ้มงานคิดไปด้วย หรือส่งงานทางไปรษณีย์หากเป็นชิ้นงานที่ไม่สามารถส่งทางอีเมลล์ได้ การติดต่อระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจะใช้อีเมลล์และโทรศัพท์บนเว็บ โดยไม่มีการพบหน้ากัน ผู้สอนสามารถประเมินผลโดยการดูบันทึกการเข้าเรียนของผู้เรียน รวมถึงการสอบซึ่งทำผ่านทาง อีเมลล์หรือจากเว็บไซต์ที่ผู้เรียนสร้างขึ้น

จากลักษณะการสอนบนเว็บทั้งในระบบโรงเรียนและการศึกษาทางไกลที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่ามีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกับการเรียนในชั้นปกติ คือ การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน เพราะถึงแม้จะมีการกำหนดเนื้อหาบทเรียนตามหลักสูตรก็ตาม แต่ผู้เรียนจะมีอิสระในการกำหนด

ความครอบคลุมของเนื้อหา นอกจากนี้ยังสามารถเปรียบเทียบถึงความเหมือนและแตกต่างระหว่างการสอนในชั้นเรียนปกติ และการสอนบนเว็บได้ดังนี้ (Relan and Gillani, 1995)

สิ่งที่มีความเหมือนกัน คือ

- จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน
- เนื้อหาวิชาตามหลักสูตร
- ผู้สอนและผู้เรียนมีการโต้ตอบกัน
- ผู้เรียนได้รับผลย้อนกลับ (feed back)
- ผู้เรียนเรียนแบบร่วมมือ
- สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในการเรียนการสอนได้

สิ่งที่แตกต่างกัน คือ

การสอนในชั้นเรียนปกติ	การสอนบนเว็บ
- ผู้เรียนถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่	- ผู้เรียนเลือกเรียนได้ในเวลาและสถานที่ที่สะดวกและพอใจ
- ผู้เรียนและผู้สอนมีการสื่อสารระหว่างบุคคล	- ผู้เรียนและผู้สอนมีการสื่อสารกันทางอิเล็กทรอนิกส์
- ผู้สอนควบคุมเวลาในการสอน	- ผู้เรียนเรียนตามความก้าวหน้าของตน
- ผู้เรียนฟังบรรยายและฟังคำอธิบาย	- ผู้เรียนค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลหลากหลาย
- การจัดกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ทำได้ยากเนื่องจากขนาดของกลุ่มผู้เรียนและความจำกัดของเวลาและสถานที่	- การสื่อสารโดยใช้อีเมลล์ การพูดคุยสด และกระดานข่าว ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมกลุ่มโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่

4.3 องค์ประกอบและลักษณะสำคัญของการจัดการสอนบนเว็บ

องค์ประกอบในการสอนบนเว็บจะมีหลายอย่าง โดยอาจใช้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดในการสอนก็ได้ ได้แก่

4.3.1 ข้อความหลายมิติ (Hypertext) เป็นการเสนอเนื้อหาตัวอักษร ภาพกราฟิกอย่างง่าย ๆ และเสียง ในลักษณะไม่เรียงลำดับกันเป็นเส้นตรง ในสภาพแวดล้อมของ

เว็บนี้การใช้ข้อความหลายมิติจะให้ผู้ใช้คลิกส่วนที่เป็น “จุดพร้อมโยง” (Hot spot) ซึ่งก็คือ “จุดเชื่อมโยงหลายมิติ” (Hyperlink) นั่นเอง โดยอาจเป็นภาพหรือข้อความสีขีดเส้นใต้ เพื่อเข้าถึงแฟ้มที่เชื่อมโยงกับจุดพร้อมโยงนั้น แฟ้มนี้อาจอยู่ในเอกสารเดียวกันหรือเชื่อมโยงกับเอกสารอื่นที่อยู่ในที่ห่างไกลได้ การใช้เว็บเพจที่บรรจุข้อความหลายมิติจะช่วยให้ผู้เรียนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะปานกลางสามารถบรรจุลง เนื้อหาได้โดยง่ายเนื่องจากไม่ต้องใช้โปรแกรมช่วยอื่น ๆ ร่วมด้วย

4.3.2 สื่อหลายมิติ (Hypermedia) ซึ่งเป็นพัฒนาการของข้อความหลายมิติ (Hypertext) เป็นวิธีการรวบรวมและเสนอข้อความ ภาพกราฟฟิก ภาพเคลื่อนไหว และเสียง การใช้สื่อหลายมิติในเว็บเพจบางครั้งทำให้ผู้เรียนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะปานกลางไม่สามารถใช้งานได้สะดวกเนื่องจากอาจมีภาพกราฟฟิกที่มีขนาดใหญ่ มีภาพเคลื่อนไหว และเสียงที่ต้องใช้โปรแกรมช่วย เช่น จาวา แอปเพล็ต (JAVA Applet) และเรียลเพลเยอร์ (RealPlayer) ซึ่งใช้ได้กับคอมพิวเตอร์ที่มีหน่วยความจำสูงและการประมวลผลเร็วเท่านั้น

4.3.3 การสอนใช้คอมพิวเตอร์ช่วย (Computer-Assisted Instruction : CAI) และการอบรมใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐาน (Computer-Based Training : CBT) หรือที่เรียกรวมกันโดยทั่วไปว่า “คอมพิวเตอร์ช่วยสอน” นับเป็นรูปแบบพื้นฐานสำคัญอย่างหนึ่งของการสอนบนเว็บ ทั้งนี้เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วการสอนใช้คอมพิวเตอร์ช่วยจะมีกิจกรรมที่เสนอในเวลาจริงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถมีการโต้ตอบกับโปรแกรมบทเรียนได้ กิจกรรมนี้อาจอยู่ในลักษณะของคำถาม การทดสอบ เกม การทบทวน ฯลฯ ตัวอย่างเช่น TONIC : The Online Netskills Interactive Course ในการเรียนผู้เรียนจะลงบันทึกเปิดเข้าไปเรียนในวิชาที่สอนเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ต โดยผู้เรียนจะมีความทำงานในกิจกรรมที่ใช้อินเทอร์เน็ต เช่น การเปิดโปรแกรมค้นดูเว็บไซต์อื่น ๆ การใช้ทลเน็ต การถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล เหล่านี้เป็นต้น

4.3.4 การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer-Mediated Communication : CMC) เป็นวิธีการที่ข้อมูลหรือข้อความถูกส่งหรือได้รับทางคอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ตจะทำให้สามารถใช้สมรรถนะทางด้านนี้ได้อย่างหลากหลายเพื่อจุดประสงค์ด้านการเรียนการสอน เช่น การใช้อีเมลล์และการประชุมทางไกลที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถสื่อสารกันได้ ในทันที รวมถึงการสื่อสารกันระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองด้วย

การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์สามารถทำได้ในลักษณะประสานเวลาและไม่ประสานเวลาถ้าเป็นในลักษณะประสานเวลา ผู้เรียนทั้งหมดจะลงบันทึกเปิดเข้าไปยังเว็บไซต์เดียวกันและในเวลาเดียวกันเพื่อรับและตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารหรือบทเรียน โดยการใช้โปรแกรม Chat หรือ ICQ เพื่อโต้ตอบกัน หากเป็นลักษณะไม่ประสานเวลา ข้อมูลหรือบทเรียนจะถูกส่งไป

ยังเครื่องบริการเพื่อให้ผู้เรียนเข้ามาเปิดอ่านและตอบกลับเมื่อใดก็ได้ในเวลาที่เหมาะสมโดยการใช้ อีเมลล์

นอกจากนี้แล้วการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์เพื่อกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ อีก อาทิ เช่น การตอบสนองต่อเว็บไซต์ที่ผู้เรียนสร้างขึ้น หรือการให้คำแนะนำต่อผลการจำลองหรือกิจกรรมการฝึกอบรมใช้เว็บเป็นฐาน และในบางโปรแกรมยังสามารถให้ผู้สอนเข้าดูการลงบันทึกเปิดการเข้าเรียนของผู้เรียนว่าได้เข้าไปยังแฟ้มหรือเว็บไซต์ใดบ้าง เพื่อสามารถรวบรวมข้อมูลการเข้าเรียนและการศึกษาบทเรียนของแต่ละคนได้

4.4 การออกแบบและการจัดระบบการสอนบนเว็บ

การจัดการสอนบนเว็บเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ทำการศึกษาและสร้างขั้นตอนในการพิจารณาระบบการสอนขึ้นหลายต่อหลายท่าน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้ทำวิจัยเลือกใช้ขั้นตอนในการพิจารณาการจัดระบบการสอน 10 ประการของ Kemp (1996) ในการออกแบบและจัดระบบการจัดการสอนบนเว็บ เนื่องจากเป็นรูปแบบการวางระบบการสอนที่ชัดเจน ครอบคลุมองค์ประกอบของการส่งเสริมให้เกิดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน Kemp แบ่งขั้นตอนในการพิจารณาการจัดระบบการสอนเป็นสาระสำคัญ 10 ประการ คือ

- 1) ความต้องการในการเรียน จุดมุ่งหมายในการสอน สิ่งสำคัญ/ข้อจำกัด (Learning needs , Goals , Priorities/Constraints) การประเมินความต้องการในการเรียนนับว่ามีส่วนสำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมาย และการเผชิญกับข้อจำกัดต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้ด้วยเป็นสิ่งสำคัญขั้นแรกในการเริ่มต้นของกระบวนการออกแบบการสอน จึงจัดอยู่ในศูนย์กลางของระบบ และนับว่าเป็นพื้นฐานของข้อปลีกย่อยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญขั้นแรกในการเริ่มต้นของกระบวนการออกแบบการสอน จึงจัดอยู่ในศูนย์กลางของระบบ และนับว่าเป็นพื้นฐานของข้อปลีกย่อยต่าง ๆ 9 ประการในกระบวนการออกแบบระบบการสอนนี้
- 2) หัวข้อเรื่อง งาน และจุดประสงค์ทั่วไป (Topics-Job Tasks Purposes) ในการสอนหรือโปรแกรมของการอบรมที่จัดขึ้นนั้น ข้อมประกอบด้วยหัวข้อเรื่องวิชาซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกัพื้นฐาน ความรู้ และ/หรือหัวข้องานที่เป็นพื้นฐานทางทักษะด้านกายภาพ ตัวอย่างเช่น ในวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ผู้สอนย่อมจะแบ่งหัวข้อเรื่องของวิชานี้ออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ เช่น การจัดระบบ และโทรทัศน์การศึกษา เป็นต้น หรือในวิชาช่างไฟฟ้า ผู้สอนจะแบ่งหัวข้องานให้ผู้เรียนสามารถมีทักษะเพื่อปฏิบัติงานต่าง ๆ ทางด้านนี้ได้ เช่น การติดตั้งสายไฟและการเชื่อมต่อสายไฟ หัวข้อทั้งสองอย่างนี้ย่อมต้องมีการเขียนเป็นจุดประสงค์ทั่วไปไว้เพื่อให้ทราบอย่างแน่นอน

ว่า ผู้สอนต้องการจะให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานและทักษะสามารถทำงานอะไรได้บ้างเมื่อเรียนจบ บทเรียนนั้นแล้ว จุดประสงค์ทั่วไปและหัวข้อต่าง ๆ นี้ จะเป็นเสมือนกรอบในการออกแบบ โปรแกรมการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาความรู้และวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของการเรียน

3) ลักษณะของผู้เรียน (Learner Characteristics) เป็นการสำรวจเพื่อพิจารณาถึงภูมิหลังด้านสังคม การศึกษา และสภาพเศรษฐกิจของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการจัดสภาพการเรียนรู้และวิธีการเรียน ให้เหมาะสมตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

4) เนื้อหาวิชาและการวิเคราะห์งาน (Subject Content, Task Analysis) ในการวางแผนการสอน เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากอย่างหนึ่ง โดยที่ควรมีการเรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนให้เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจของผู้เรียน เนื้อหาวิชาและการวิเคราะห์งานนี้สามารถใช้เพื่อเป็นเกณฑ์ในการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือเพื่อจัดทำโสตทัศนูปกรณ์ และเพื่อเป็นการ ออกแบบเครื่องมือทดสอบเพื่อประเมินการเรียนก็ได้

5) วัตถุประสงค์ของการเรียน (Learning Objectives) เป็นการตั้งวัตถุประสงค์ของการเรียนว่าผู้เรียนควรรู้หรือสามารถทำอะไรได้บ้างเมื่อเรียนจบแล้ว นอกจากนั้นผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรมอะไรบ้างที่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้ วัตถุประสงค์นี้จึงต้องเป็น วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อเป็นการวางโครงร่างของการสอน นับว่าเป็นการช่วยในการวางแผนการสอนและการจัดลำดับเนื้อหาวิชาตลอดจนเป็นแนวทางในการประเมินผู้เรียนและประสิทธิภาพของการเรียนการสอนด้วย

6) กิจกรรมการเรียนการสอน (Teaching / Learning Activities) ในการวางแผนและเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรจะคำนึงถึงแบบแผนสำคัญ 3 อย่าง คือ การเสนอเนื้อหาควรเป็นรูปแบบใด วิธีการเรียนของผู้เรียนควรเป็นอย่างไร และกิจกรรมที่จะให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนควรมีอะไรบ้าง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสม เช่น ควรมีการเสนอเนื้อหาการเรียนในชั้นแก่ผู้เรียนพร้อมกันในคราวเดียวทั้งหมดหรือควรให้เป็นการเรียนรายบุคคล หรือการสร้างเสริมประสบการณ์แก่ผู้เรียนนั้นควรจะใช้วิธีการอภิปรายหรือวิธีการทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมย่อมขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ต่าง ๆ หลายประการ นับตั้งแต่จุดมุ่งหมาย ลักษณะของผู้เรียน เนื้อหาวิชา และการวัดผลโดยที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้เรียนว่ามีขนาดเท่าใด เพื่อที่จะสามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของวิชาและความสนใจของกลุ่ม นอกจากนั้นการเลือกวัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนก็ต้องให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย

7) ทรัพยากรในการสอน (Instructional Resources) ทรัพยากรในที่นี้ หมายถึง สื่อการสอนที่จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อต่าง ๆ เหล่านี้สามารถแยกได้เป็น 6 ประเภทคือ ของจริง สื่อที่ไม่ใช้เครื่องฉาย

เครื่องเสียง ภาพนิ่งที่ใช้กับเครื่องฉาย ภาพเคลื่อนไหวที่ใช้กับเครื่องฉาย และการใช้สื่อประสม ผู้สอนต้องเลือกสื่อให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงกลุ่มผู้เรียน และสถานการณ์การเรียนการสอนด้วย

8) บริการสนับสนุน (Support Services) บริการสนับสนุนรวมถึงการจัดตั้ง อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนนับเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับงบประมาณ ของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งด้วยว่า จะมียกงบประมาณในการว่าจ้างบุคลากรและซื้อวัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการศึกษามากน้อยเพียงใด บริการนี้รวมไปถึงค่าใช้จ่ายในการให้คำปรึกษาและวางแผน ของนักวิชาการ การทดลอง ผลงาน การฝึกอบรม บริการสนับสนุนนี้แบ่งได้เป็น 6 ประเภท คือ งบประมาณ สถานที่อาคารเรียน สื่อวัสดุ อุปกรณ์ และตารางเวลาที่เหมาะสมในการทำงาน

9) การประเมินการเรียน (Learning Evaluation) เป็นการประเมินว่าผู้เรียนนั้น ได้รับความรู้ความสามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่และมากน้อยเพียงใด โดยการ สร้างเครื่องมือทดสอบและวัดผล ทั้งนี้เพื่อเป็นการทราบข้อบกพร่องต่าง ๆ ของระบบการสอน และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขระบบการ สอนนั้นต่อไป การประเมินการสอนมี 2 ลักษณะ คือ การประเมินขณะสอน (Formative Evaluation) เป็นการประเมินในระหว่างดำเนิน งานพัฒนาระบบการสอน และมีการปรับปรุงควบคู่กันไปด้วย หลังจากนั้นจะเป็นการประเมินรวบ ยอด (Summative Evaluation) เป็นการประเมินภายหลังจากการใช้ระบบการ สอนนั้นสิ้นสุดลง ทั้งนี้เพื่อเป็นการปรับปรุงการสอนให้ใช้ได้มีประสิทธิภาพ

10) การทดสอบก่อนการเรียน (Pretesting) เป็นการทดสอบก่อนว่าผู้เรียนมี ประสบการณ์เดิม และพื้นความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสอนใหม่อย่างไรบ้าง หรือมีความรู้ความ ชำนาญอะไรบ้างเกี่ยวกับวิชาที่เรียนมาแล้ว การประเมินก่อนการเรียนเป็นเครื่องมือชี้ความพร่อง ของผู้เรียนว่า ผู้เรียนควรจะได้เรียนเพิ่มเติมอีกบ้างจากความรู้เก่าที่เคยเรียนมา

4.5 การจัดการสอนบนเว็บกับการพัฒนาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการ

นำตนเอง

การจัดการสอนบนเว็บเป็นการจัดการศึกษาแบบฐานความรู้บนเว็บผ่านการเชื่อมโยงของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บทเรียนประกอบด้วยเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่ง การเรียนรู้เพิ่มเติมและเกณฑ์การประเมินผล ทำงานในระบบที่รองรับผู้ใช้หลาย ๆ คน มีการโต้ตอบผู้เรียน มีสื่อประสมทั้ง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง สามารถติดต่อสื่อสาร อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนกับผู้เรียน เป็นระบบเปิดซึ่งผู้เรียน สามารถเข้าถึงตัวบทเรียนได้ตลอด 24 ชั่วโมง จากสถานที่ใดก็ได้ ผู้เรียนมีโอกาสในการกำหนด แผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ ตนเองพอใจ ใช้เวลาในการทำความเข้าใจบทเรียนได้เต็มที่ตามความสามารถในการรับรู้ของตนบทเรียนบนเว็บที่ประกอบด้วย ลักษณะ

วิชา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ตารางสอน กิจกรรมการเรียนการสอน เกณฑ์การประเมินผล และ รายละเอียดเนื้อหาของแต่ละหัวข้อการเรียนการสอน รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติม ร่วมกับ กระบวนการเรียนการสอนที่ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง อำนวยความสะดวกในการเรียน ให้ความช่วยเหลือแนะนำ ผู้เรียนมีบทบาทใน การกำหนดแผนการเรียนรู้ตามหัวข้อเรียนในตารางสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่บท เรียนกำหนดไว้ เลือกเรียนในหัวข้อที่ต้องการ ชักถามและแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้น ติดตามการมอบหมายงานและส่งงานตามเวลา ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมด ผู้สอนและผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยผ่าน การจัดการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่ การเรียนรู้เนื้อหาวิชา การอภิปรายแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น การค้นคว้าเพิ่มเติม การส่งงาน รวมถึงการสอบ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ ต่างๆ เป็นเครื่องมือ การจัดการสอนบนเว็บเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองและส่งเสริมให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เนื่องจากเหตุผลที่ว่า การจัดการสอนบนเว็บมีลักษณะพิเศษที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ดังนี้

3.5.1 เป็นระบบเปิด (Open system) ผู้เรียนสามารถมีอิสระในการ เรียนรู้ สามารถเลือกเรียนรู้ได้ในสภาพแวดล้อมที่ตนพึงพอใจ ในเวลาที่สะดวก และสามารถเข้าถึง ข้อมูลหรือตัวบทเรียนได้ตลอด 24 ชั่วโมง จากสถานที่ใดก็ได้

3.5.2 การโต้ตอบ (interactive) การสอนบนเว็บไซค์สามารถโต้ตอบ กับผู้เรียนได้หลายทาง ไม่ว่าจะเป็นการโต้ตอบระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ระหว่างผู้เรียนกับเว็บ ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง หรือ ระหว่างผู้เรียนกับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถได้รับข้อมูล ย้อนกลับหลายทาง อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง

3.5.3 สื่อประสม (multimedia) การสอนบนเว็บไซค์สามารถออกแบบให้มีสีสัน รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียง ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าสนใจ และทำให้เกิดบรรยากาศ ของการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมให้ความเบื่อน่ายในการเรียนรู้ลดลง

3.5.4 ความสามารถในการค้นคว้าด้วยตนเอง (online serch) ผู้เรียน สามารถใช้ทักษะในการสืบค้น ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากเนื้อหาที่มีไว้ในบทเรียน โดยใช้ เครื่องมือในการสืบค้น (Serch engine) บนเว็บ ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ และได้เรียนรู้ในเนื้อหาที่กว้างมากยิ่งขึ้น

3.5.5 การถ่ายโอนเพิ่มข้อมูล (Electronic Publishing) ผู้เรียน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการระหว่างกัน ได้โดยสะดวก รวมถึงการมอบหมายงานจาก ผู้สอน การส่งงานที่ได้รับ มอบหมาย การสอบ ความคล่องตัวในการส่งผ่านข้อมูลนี้จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และยังเป็นการเพิ่มทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้อีกด้วย

การสอนบนเว็บจึงเป็นรูปแบบที่มีความสามารถตอบสนองผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้เป็นอย่างดี แต่รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบย่อมมีข้อดีและข้อจำกัดด้วยกันทั้งสิ้น การสอนบนเว็บมีข้อดีและข้อจำกัดในการใช้พอสรุปได้ดังนี้

ข้อดี

- 1) ขยายขอบเขตของการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกหนแห่งจากห้องเรียนปกติไปยังบ้านและที่ทำงานทำให้ไม่เสียเวลาในการเดินทาง
- 2) ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนรอบโลกในสถานศึกษาต่าง ๆ ที่ร่วมมือกัน ได้มีโอกาสได้เรียนรู้ได้พร้อมกัน
- 3) ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ตามความต้องการและความสามารถของตนเอง
- 4) การสื่อสารโดยใช้อีเมลล์ กระดานข่าว การพูดคุยสด ฯลฯ ทำให้การเรียนรู้มีชีวิตชีวาขึ้นกว่าเดิม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันในการเรียน
- 5) กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการสื่อสารในสังคม และก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งที่จริงแล้วการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถขยายขอบเขตจากห้องเรียนหนึ่งไปยังห้องเรียนอื่น ๆ ได้ โดยการเชื่อมต่อทางอินเทอร์เน็ต
- 6) การเรียนด้วยสื่อหลายมิติทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเนื้อหาได้ตามความสะดวกโดยไม่ต้องเรียงลำดับกัน
- 7) การสอนบนเว็บเป็นวิธีการที่ดีเยี่ยมในการให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ของสถานการณ์จำลอง ทั้งนี้เพราะสามารถใช้กราฟฟิก ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพสามมิติ ในลักษณะที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงได้
- 8) ข้อมูลของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาสามารถหาได้โดยง่าย
- 9) การเรียนการสอนมีให้เลือกทั้งแบบประสานเวลา คือ เรียนและพบกับผู้สอนเพื่อปรึกษาหรือถามปัญหาได้ในเวลาเดียวกัน และแบบไม่ประสานเวลา คือ เรียนจากเนื้อหาในเว็บเพจ และติดต่อผู้สอนทางอีเมลล์

ข้อจำกัด

- 1) ในการศึกษาทางไกล ผู้สอนและผู้เรียนอาจไม่ได้พบหน้ากันเลย รวมทั้งการพบกันระหว่างผู้เรียนคนอื่น ๆ ด้วย วิธีการนี้อาจทำให้ผู้เรียนบางคนรู้สึกอึดอัดและไม่สะดวกในการเรียน

2) เพื่อให้ได้ประโยชน์ในการสอนมากที่สุด ผู้สอนจำเป็นต้องใช้เวลามากในการเตรียมการสอนทั้งในด้านเนื้อหา การใช้โปรแกรมและคอมพิวเตอร์ และในส่วนของผู้เรียนก็จำเป็นต้องเรียนรู้การใช้โปรแกรมและคอมพิวเตอร์เช่นกัน

3) การถามและตอบปัญหาบางครั้งไม่เกิดขึ้นในทันที อาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ได้

4) ผู้สอนไม่สามารถควบคุมการเรียนรู้ได้เหมือนชั้นเรียนปกติ

5) ผู้เรียนต้องรู้จักควบคุมตัวเองในการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในการเรียนได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสอนบนเว็บทั้งหมดที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงเลือกแนวคิดการออกแบบการจัดการสอนของแคมป์ (Kemp , 1996) มาใช้ในออกแบบการจัดการสอนบนเว็บสำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยจัดการสอนในหัวข้อเรื่องการนำทฤษฎีทางการแพทย์มาใช้ในการดูแลสุขภาพของบุคคล วิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล 1 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ภาคทฤษฎี ลักษณะการจัดการสอนประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

2.1 บทเรียนบนเว็บ ที่ประกอบด้วย ลักษณะวิชา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ตารางการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน เกณฑ์การประเมินผล และรายละเอียดเนื้อหาของแต่ละหัวข้อการเรียนการสอน รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมอื่น ๆ เช่น เอกสารประกอบการสอน สไลด์แสดงภาพประกอบการสอน และเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีการพยาบาล ซึ่งผู้สอนได้จัดเตรียมไว้

2.2 กระบวนการเรียนการสอนบนเว็บ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ เช่น เทคโนโลยีจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail) ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับ ผู้สอน เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว เทคโนโลยีกระดานข่าวบนเว็บ (Web Board) และห้องสนทนา (Chatroom) เป็นเทคโนโลยีที่ใช้เป็นสื่อกลางในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันของผู้เรียน เทคโนโลยีแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ (Form Mail) ใช้ในการสร้างแบบฟอร์มการลงทะเบียนผ่านเว็บ เทคโนโลยีเครื่องมือสืบค้น (Search Engine) ใช้ในการค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองของผู้เรียนที่สามารถกระทำได้อย่างอิสระจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอำนวยความสะดวกในการเรียน ให้ความช่วยเหลือแนะนำ และติดตามประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยอาศัยการประเมินจาก จำนวนครั้งของการเข้าใช้บนเรียนบนเว็บ การส่งงานตามที่ได้รับมอบหมาย การมีส่วนร่วมในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ในตารางการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากแบบสอบผลสัมฤทธิ์

ผู้เรียนมีบทบาทในการกำหนดแผนการเรียนรู้ตามหัวข้อการเรียนในตารางการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่บทเรียนกำหนดไว้ ศึกษาลักษณะวิชา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ตารางการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน เกณฑ์การประเมินผล และรายละเอียดเนื้อหาของแต่ละหัวข้อการเรียนการสอน ศึกษาเนื้อหาจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในบทเรียนบนเว็บ เช่น เอกสารประกอบการสอน สไลด์แสดงภาพประกอบการสอน และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ชักถามและแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น ติดตามการมอบหมายงาน และส่งงานตามเวลาที่กำหนด ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมด ผู้สอนและผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยผ่านการจัดการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่ การเรียนรู้เนื้อหาวิชา การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การค้นคว้าเพิ่มเติม การส่งงาน รวมถึงการสอบ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงตัวบทเรียนบนเว็บได้ตลอด 24 ชั่วโมง จากสถานที่ใดก็ได้ โดยใช้ระยะเวลาในการจัดการสอนบนเว็บรวมทั้งสิ้น 3 สัปดาห์

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสอนบนเว็บ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนี้

วรยา เพชรประดับ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเดิมกับวิธีเรียนด้วยตนเอง มี วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเดิมกับวิธีเรียนด้วยตนเอง ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (แหม่มประชาอุทิศ) อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2527 จำนวน 2 ห้อง ๆ ละ 30 คน รวมเป็น 60 คน กลุ่มที่ 1 เรียนด้วยวิธีเรียนด้วยตนเอง กลุ่มที่ 2 ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบเดิม แต่ละกลุ่มใช้เวลาสอน 39 คาบ ๆ ละ 20 นาที เป็นเวลา 13 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการสอนจำนวน 2 ชุด คือ แผนการสอนที่สอนแบบเดิม แผนการสอนที่เรียนด้วยตนเอง และแบบทดสอบ 1 ชุด เพื่อใช้วัดสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สัมฤทธิ์ผลการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษในแต่ละแผนการสอนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยตนเองและกลุ่มที่เรียนจากวิธีการสอนแบบเดิมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในบทที่ 4,5,6,7 และ 8 ส่วนในบทที่ 1 และ 3 ไม่แตกต่างกัน โดยนักเรียนกลุ่มที่เรียนการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยตนเองได้คะแนนเฉลี่ย ในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนจากวิธีสอนแบบเดิมในบทที่ 4,5,6,7 และ 8 2) สัมฤทธิ์ผลในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษรวมทุกแผนการสอนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยตนเองกับกลุ่มที่เรียนจากวิธีสอนแบบเดิมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยที่คะแนนเฉลี่ยของการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยตนเองสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบเดิม

พิชัย งามยิ่งยวด (2529) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนแก่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยตนเองและกลุ่มควบคุมที่เรียนเสริมจากครู แต่ละกลุ่มมีนักเรียนจำนวน 37 คน เรียนเสริมวิชา ค.014 สัปดาห์ละ 1 คาบ รวมทั้งสิ้น 8 คาบ

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนเก่งกลุ่มที่เรียนด้วยตนเองสูงกว่ากลุ่มที่เรียนเสริมจากครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นรินทร์ บุญชู (2532) ศึกษาลักษณะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้แบบวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่แปลงจากแบบวัด SDLRS (Self-Directed Learning Readiness Scale) ของ Guglielmino ซึ่งได้นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบและทดลองใช้กับนักศึกษาไทย มีค่าความเที่ยง .84 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่แจ้งขอจบการศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2530 โดยสุ่มมาจาก 7 คณะ จำนวน 1,050 คน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับสูง 2 ด้าน คือการเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ส่วนการมองอนาคตในแง่ดี ความรักในการเรียน มโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา การเรียนแบบริเริ่มและอิสระ อยู่ในระดับปานกลาง

ส่องหล้า เทพเชาว์นะ (2534) ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาทางไกลในจังหวัดนครปฐม โดยใช้เครื่องมือของนรินทร์ บุญชู มีค่าความเที่ยง .83 กลุ่มตัวอย่าง เป็น นักศึกษาทางไกลระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครปฐม ที่ลงทะเบียนเรียนทั้งในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2533 โดยสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มนักศึกษาทางไกล 16 กลุ่ม จำนวน 245 คน

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาทางไกลระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดนครปฐม มีองค์ประกอบรวมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับสูง วิเคราะห์รายด้านมีองค์ประกอบ 2 ด้านอยู่ในระดับสูง ได้แก่ การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ส่วน มโนคติของตนในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ การเรียนแบบริเริ่มและอิสระ ความรักในการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ การมองอนาคตในแง่ดี และความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาทางไกลทั้งหมด และแยกวิเคราะห์ในกลุ่มนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ ปานกลาง และสูง ปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์ แต่พบที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างนักศึกษาที่เริ่มลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2533 ของกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำทั้งในองค์ประกอบรวม ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ มโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ การเรียน

แบบริเริ่มอิสระ และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของคน ส่วนในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลางและสูง ไม่พบความแตกต่างกัน

ศุภมาส ทองใส (2535) ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนนอกระบบ โรงเรียนประเภทอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนโดยใช้เครื่องมือของ นรินทร์ บุญชู มีค่าความเที่ยง .81 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 420 คน จาก 42 โรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน คือ มโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความรักในการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ การมองอนาคตในแง่ดี และความคิดสร้างสรรค์

พนอ ปานชา (2538) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้สัญญาการเรียนกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนโรงเรียนวัดพระธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คนเรียนเนื้อหาตามแผนการสอน ซึ่งมี 4 ชั้นตอน คือ ชั้นเตรียม ชั้นตกลงทำสัญญา ชั้นทำกิจกรรมการเรียน และชั้นประเมินผลโดยผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยสังเกตบันทึกพฤติกรรมการเรียนโดยตลอด

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 15 สำหรับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียน ตามความถี่ที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยบันทึกไว้ คือ การตั้งใจฟังครูอธิบาย และฟังเพื่อนถามปัญหา การซักถามเพื่อหาความรู้ การรู้จักตัดสินใจเลือกกิจกรรม แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความร่วมมือกับสมาชิกในการทำงานกลุ่ม

สมคิด อิศระวัฒน์ (2538) ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของคนไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลซึ่งประสบความสำเร็จในอาชีพของตนเองโดยมิได้รับการศึกษาหรือเรียนจากสถาบันการศึกษาใดๆ เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากท้องถิ่นนั้นๆ ว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในอาชีพนั้น จำนวน 30 คน จากภาคต่างๆ ของประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของคนไทย คือ 1) อ่านหนังสือ ดูงาน เข้าไปอยู่ด้วย หรือคลุกคลีฟังสังเกต สอบถาม 2) คิด วิเคราะห์ 3) ลองทำและ

4) ประเมินผล จุดเริ่มต้นของแต่ละบุคคลอาจไม่เหมือนกัน แต่ชั้น 2-4 จะเหมือนกันทุกคน คุณสมบัติของคนซึ่งเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ ต้องช่างสังเกต ช่างคิด วิเคราะห์ เป็นนักปฏิบัติและเป็นนักประเมินผล รวมทั้งเป็นคนมีความเพียรพยายามมีความตั้งใจจริง แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ คือ การลงมือทำด้วยตนเอง ผู้รู้ หนังสือ เพื่อน และการดูงานสำหรับปัจจัยซึ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง คือ บุคลิกภาพของพ่อแม่ หรือบุคคลผู้ใกล้ชิด วิธีการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่และวิธีการสอน

นฤมล เกื่อนมา (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล ตังค์กระทรวงสาธารณสุข โดยดัดแปลงแบบสอบถามของ สุกมาต ทองใส มีค่าความเที่ยง .88 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล 634 คน

ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อุดมโนทัศน์ในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของคนอยู่ในระดับสูง ส่วนความคิดสร้างสรรค์ การมองอนาคตในแง่ดี ความรักในการเรียน การเรียนแบบริเริ่มและอิสระ และความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคิดต่อวิชาชีพ สภาพแวดล้อมในวิทยาลัย ด้านหลักสูตร อาจารย์ เพื่อน และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็เป็นตัวแปรพยากรณ์ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิไลพร มณีพันธ์ (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร โดยดัดแปลงแบบสอบถามของ นรินทร์ บุญชู มีค่าความเที่ยง .96 กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร จำนวน 470 คน โดยการสุ่มแบบระบบ

ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพยาบาลประจำการโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ การมองอนาคตในแง่ดี ความรักในการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของคนอยู่ในระดับสูง ส่วนมโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา การเรียนแบบริเริ่มและอิสระใน

ระดับปานกลาง พยาบาลประจำการที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าพยาบาลประจำการที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนพยาบาลประจำการที่มีอายุ ประสบการณ์การทำงาน สถานภาพการสมรส และสังกัดต่างกันมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษา และสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสภาพแวดล้อมทางจิตใจ ความต้องการการพัฒนาตนเอง ความมีอิสระในการทำงาน สภาพแวดล้อมทางสังคม การสนับสนุน สัมพันธภาพ และระดับการศึกษา เป็นตัวแปรที่ร่วมทำนายความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพยาบาลประจำการ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรสุวรรณ จารุพันธ์ (2539) ศึกษาสมรรถนะของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนในคลินิกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง : การศึกษาเฉพาะกรณี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์พยาบาลซึ่งปฏิบัติงานการสอนและนิเทศนักศึกษาในหอผู้ป่วย และมีประสบการณ์การสอนอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 20 คน

ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของสมรรถนะของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนในคลินิกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่ในระดับที่มีการปฏิบัติมากสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่มีอายุต่างกัน มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน และมีความศรัทธาในศักยภาพบุคคลแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน และอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า มีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนในคลินิกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่า อาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศรีสุภาภรณ์ บินทาประสิทธิ์ (2540) ศึกษาผลของการใช้สัญญาณการเรียนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล เป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลตำรวจจำนวน 70 คน จัดเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอนที่ใช้สัญญาณเรียนและแบบสอบความรู้วิชาหลักการพยาบาล และแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวัด SDLRS ของ Guglielmino (1977) และนรินทร์ บุญชู (2532) มีความเที่ยง .93

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษากลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ หลังการสอนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้สัญญาณเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่เรียนโดยใช้

สัจฉาการเรียน มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Guglielmino (Guglielmino , 1977 อ้างถึงใน นรินทร์ บุญชู , 2532) ศึกษา ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจำนวน 14 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) แล้วนำองค์ประกอบที่ได้จากการสำรวจมาพัฒนาเป็นแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Readiness Scale : SDLRS) มีองค์ประกอบ 8 ด้าน คือ 1) การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ 2) มโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มี ประสิทธิภาพ 3) การเรียนแบบริเริ่มและอิสระ 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน 5) ความรักในการเรียน 6) ความคิดสร้างสรรค์ 7) การมองอนาคตในแง่ดี และ 8) ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา

Ahmed (1979) ศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการเรียน เพศ และความ คิดริเริ่มด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนที่มีสติปัญญาเฉลียว กลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 684 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ SDLRS กับ TTCT (Torrance Test of Creative Thinking) Verbal Form A, Task 1 and 2 และ TTCT Figural Form B, Task 3

ผลการวิจัยพบว่าคะแนน SDLRS สัมพันธ์กับคะแนน TTCT และเมื่อจำแนก นักเรียนเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย แยกตามเพศ พบว่า องค์ประกอบด้านมโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ จะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศ องค์ประกอบด้านความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษา และทักษะการแก้ปัญหา มีความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่เป็น นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น เมื่อแยกตามเพศในลักษณะรวม นักเรียนชายและนักเรียนหญิง ไม่มีความแตกต่างกัน แต่กลุ่มนักเรียนชายจะเหนือกว่าใน องค์ประกอบด้านความสนใจต่อสิ่งใหม่ และสถานการณ์ที่แปลก ๆ

Jean (1983) ศึกษาลักษณะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเองของผู้ที่ สำเร็จ การศึกษาหลักสูตรพยาบาลและนักศึกษาปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่าง เป็นพยาบาลที่จบการศึกษา ระดับอนุปริญญา และนักศึกษาพยาบาลปี 1 และ 2 จาก Tulsa Junior College ใน Oklahoma จำนวน 477 คน โดยใช้ SDLRS เป็นเครื่องมือในการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อายุ และเพศ ของทั้งสองกลุ่ม ไม่แตกต่างกันทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ส่วนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตัวเองกับเกรดเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

McCarthy (1985) ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และทัศนคติของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกคณิตศาสตร์ ระหว่างนักศึกษาที่อายุน้อยกับนักศึกษาที่อายุมาก โดยใช้ SDLRS และ MAS (The Math Attitude Scale) กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 183 คน ประกอบด้วยนักศึกษาที่มีอายุน้อยกว่า 26 ปี จำนวน 110 คน อายุเฉลี่ย 18.7 ปี เป็นเพศหญิง 54.5 % เพศชาย 45.5 % นักศึกษาที่มีอายุมากกว่า 26 ปี จำนวน 73 คน อายุเฉลี่ย 31.6 ปี เป็นเพศหญิง 75.3 % เพศชาย 24.7 %

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีอายุน้อยกว่า 26 ปี มีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลาง และมีทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ในเชิงลบ นักศึกษาที่มีอายุมากกว่า 26 ปี มีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับปานกลางและสูงกว่า และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แต่ยังคงมีความกังวลต่อการเรียนเช่นเดียวกับนักศึกษาที่มีอายุน้อย และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ส่วนการเปรียบเทียบภาพรวมของ SDLRS และ MAS ของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มไม่ต่างกัน

Reynolds (1985) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับแรงจูงใจในการเข้าศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนนอกเวลาในวิทยาลัยชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 95 คน อายุเฉลี่ย 35.17 ปี

ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับแรง จูงใจด้านพุทธิปัญญา

Graeve (1987) ศึกษารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพยาบาลวิชาชีพ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงสำรวจนี้ เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพยาบาลวิชาชีพ โดย 1) ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพยาบาล 2) ประเมินเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ของพยาบาล 3) คุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 4) การเรียนรู้ทางการพยาบาลซึ่งจะมีผลกระทบกับหลักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 99 คน

ผลการวิจัยพบว่าเวลาในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพยาบาลมีค่าเฉลี่ย 209 ช.ม. ต่อ 6 เดือน เมื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้จากผู้สอน (ค่าเฉลี่ย = 42 ช.ม.) และความแตกต่างของเวลาในการเรียนรู้ของบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 160 ช.ม.) เมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

(ค่าเฉลี่ย = 107 ซ.ม.) ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Guglielmino ซึ่งพบว่ามีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าระดับของผู้ใหญ่ปกติ คะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความสัมพันธ์กับเวลาในการเรียนรู้ พยายามโดยทั่วไปจะเป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นทั้งด้านส่วนตัวและในวิชาชีพพร้อมทั้งมีการวางแผนถึง 80 % ในการเรียนรู้ตามโครงการของคน

Murray (1987) ศึกษาผลการฝึกความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี วัตถุประสงค์ เพื่อต้องการวินิจฉัยผลของประสบการณ์การฝึกด้านทักษะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี และเปรียบเทียบคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในกลุ่มที่ได้รับการฝึกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของ Guglielmino โดยวัดความสัมพันธ์ของทักษะ ทักษะคิด กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างอายุและคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับนักศึกษาที่ได้รับการฝึกประสบการณ์มีคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สูงกว่าการฝึกทางคลินิกซึ่งไม่ได้แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาจะได้รับการปรับปรุงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเสมอไป

Rita (1992) ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์ของลักษณะการพึ่งพาผู้อื่น และความมีอิสระในตนเองของผู้ใหญ่กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการ พึ่งพา ผู้อื่นและความอิสระในตนเองของผู้ใหญ่กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับเกรดเฉลี่ยชั้นปีที่ศึกษา อายุและเพศ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะการพึ่งพาผู้อื่นและความมีอิสระในตนเองกับเกรดเฉลี่ยชั้นปีที่ศึกษา อายุและเพศ โดยใช้แบบทดสอบลักษณะการเข้ากลุ่ม (GEET) วัดลักษณะการพึ่งพาผู้อื่นและความมีอิสระในตนเองและวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLRS) โดยนำแบบวัดทั้งสองไปใช้กับนักศึกษาวิทยาลัยครูจำนวน 204 คน

ผลการศึกษาพบว่า 1) คะแนนของ SDLRS และคะแนนของ GEET มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) คะแนนของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความสัมพันธ์กับชั้นปีที่ศึกษาและอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) คะแนนของลักษณะการเข้า

กลุ่มมีความสัมพันธ์กับชั้นปีที่ศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและคะแนนของลักษณะการเข้ากลุ่มและอายุ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Follansbee (1996) ศึกษาผลของการจัดการศึกษาในรูปแบบ on-line access ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยทำการศึกษาในนักศึกษา 500 คน จาก 28 ชั้นเรียนจากรัฐต่าง ๆ ทั่วสหรัฐอเมริกา โดยแยกเป็นกลุ่มทดลองคือจัดการสอนแบบ on-line access 14 ชั้นเรียน และกลุ่มควบคุมคือจัดการสอนแบบไม่มีการ on-line access 14 ชั้นเรียน และทำการวัดโดยใช้แบบประเมิน 9 ด้าน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยวิธีการจัดการศึกษาในรูปแบบ on-line access มีคะแนนความสามารถในการเรียนรู้อยู่ในระดับสูงทั้ง 9 ด้าน ส่วนนักศึกษาที่เรียนในรูปแบบที่ไม่มีการ on-line access มีคะแนนความสามารถในการเรียนรู้อยู่ในระดับสูง 7 ด้าน ปานกลาง 2 ด้าน คือระดับเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในความสามารถตนเอง ความสามารถในการใช้ทักษะสืบค้น

Schutte (1996) ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการสอนแบบชั้นเรียนเสมือน โดยได้ทำการศึกษานักศึกษาจำนวน 33 คนใน California University โดยสุ่มแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองจัดการสอนในแบบชั้นเรียนเสมือน และกลุ่มควบคุมเรียนในรูปแบบปกติ และทำการทดสอบวัดผลและนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกันระหว่างสองกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการสอบของกลุ่มนักศึกษาที่เรียนแบบชั้นเรียนเสมือนมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มนักศึกษาที่เรียนแบบปกติ 20 เปอร์เซ็นต์ และนักศึกษาที่เรียนแบบชั้นเรียนเสมือนมีความพึงพอใจในการเรียน และมีความยืดหยุ่นในเรื่องระยะเวลาในการทำความเข้าใจบทเรียนมากกว่าการจัดการเรียน การสอนแบบปกติในชั้นเรียน

Picciano (1997) ศึกษาประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนโดยการจัดการสอนบนเว็บในลักษณะที่เรียกว่า “ Asynchronous ” คือรูปแบบการจัดการสอนที่ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองในในเวลาใดก็ได้ไม่จำเป็นต้องศึกษาพร้อมกันกับเพื่อนร่วมชั้นหรืออาจารย์ผู้สอน โดยใช้ระยะเวลาในการจัดการสอนรวมทั้งสิ้น 14 สัปดาห์ ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนต้องทำอย่างชัดเจนแยกเป็นสัปดาห์ แบ่งระยะเวลาการเก็บข้อมูล 2 ช่วงเวลาคือ 5 สัปดาห์แรก และอีกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอนครบ 14 สัปดาห์ และเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอน นักศึกษากลุ่มทดลองจะเป็นผู้เขียนประเมินประสิทธิภาพที่ได้จากการเรียนโดยการจัดการสอนรูปแบบนี้

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียน 88.7% มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยถ้าคิดเปรียบเทียบการใช้เวลาในการเรียนรู้กับวิธีการสอนแบบปกติในชั้นเรียนพบว่า การจัดการสอนรูปแบบใหม่นี้ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และในช่วงเวลาอยู่กับการเรียนรู้นานมากขึ้น สำหรับอุปสรรคที่ผู้เรียนเขียนประเมินมาจะมีในเรื่อง ความยากลำบากในการเข้าสู่บทเรียน และ ในขณะที่มีการแสดงความคิดเห็นจะมีนักเรียนบางกลุ่มไม่ได้มีส่วนร่วมเท่าที่ควร สรุปค่าประเมินประสพการณ์ที่ได้โดยรวมจะเป็นในเรื่องความสะดวกของผู้เรียนในการใช้บทเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่พึงพอใจกับประสพการณ์ที่ได้รับโดยพวกเขาบอกว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหาได้ในการเรียนในห้องเรียน

จากการทบทวนตำรา เอกสารทางวิชาการตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการจัดการสอนบนเว็บ จะเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ มีปรัชญาของหลักสูตรที่ต้องการผลิตบัณฑิตพยาบาลที่เป็นทั้งคนเก่ง และคนดี มีความสามารถในการเชิงวิชาชีพ การตัดสินใจ ความรับผิดชอบในหน้าที่และที่สำคัญคือต้องมีลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life long learner) ผู้ทำวิจัยในฐานะเป็นอาจารย์พยาบาลมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีลักษณะที่สอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตร การที่จะผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพตามต้องการได้นั้น ผู้สอนต้องมีการเตรียมบรรยากาศของการเรียนการสอนซึ่งเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความคิด การวิเคราะห์วิจารณ์ การรวบรวมข้อมูล การศึกษาค้นคว้า การตัดสินใจที่รอบคอบและถูกต้อง ทักษะการเป็นผู้นำ และความรับผิดชอบในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ รูปแบบการจัดการเรียน การสอนที่ใช้ในปัจจุบันสามารถเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความสามารถดังกล่าวของผู้เรียนได้ในระดับหนึ่ง แต่ส่วนที่เป็นข้อจำกัดของรูปแบบการจัดการสอนดังกล่าวคือ ผู้เรียนไม่สามารถกำหนดแผนการเรียนรู้ เลือกสถานที่ รวมทั้งเวลาที่จะใช้ในการเรียนได้ด้วยตนเอง ขาดโอกาสในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเท่าที่ควร ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนในรูปแบบของการจัดการสอนบนเว็บขึ้นเพื่อใช้เป็นทางเลือกในการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ การจัดการสอนบนเว็บเป็นรูปแบบการจัดการสอนที่สามารถช่วยแก้ไขข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของสถานที่เรียน รวมทั้งเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนสามารถกำหนดได้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการจัดการสอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่เอื้ออย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการช่วยเพิ่มโอกาสในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงทักษะการสืบค้นจากแหล่งความรู้ที่กว้างขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาบัณฑิตพยาบาลให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วย

การนำตนเองและมีลักษณะของผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสอดคล้องกับความต้องการตามปรัชญาของหลักสูตรที่กำหนดไว้ จากความเหมาะสมดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงผลของการจัดการสอนบนเว็บที่มีต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

